

Dnro: 261/05/03

Viite: Lausuntopyyntö, 4376/41/2001 OM014:00/2001

## LAUSUNTO OSAKEYHTIÖLAKITYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Oikeusministeriö on pyytänyt Patentti- ja rekisterihallitukselta (PRH) lausuntoa osakeyhtiölakityöryhmän mietinnöstä. Työryhmän mietintö sisältää laajan ehdotuksen osakeyhtiölain uudistamisesta kokonaisuudessaan ja hyvin olennaisia muutoksia voimassaolevan osakeyhtiölain vakiintuneisiin periaatteisiin. Lausunnon antamiseen varattu lyhyt määräaika ja sen sijoittuminen kalenterivuoden keskelle on voinut johtaa siihen, että ehdotettujen muutosten kaikkia vaikutuksia ei ole ehditty selvittää. PRH lausuu osakeyhtiölakityöryhmän mietinnöstä seuraavaa.

### 1. Aluksi

Osakeyhtiölakia on uudistettu viime vuosikymmenten aikana useaan otteeseen. Osakeyhtiölaki onkin eräs keskeisimpiä ja merkittävimpiä taloudellisia toimintoja säänteleviä lakeja. Sinänsä on hyvä, että sen säännöksiä pyritään selkiinnyttämään ja sitä kautta helpottamaan muun muassa pienyritysten toimintaa. Suomessa on mahdollisuus harjoittaa taloudellista toimintaa yli kymmenessä eri muotoisessa yhteisössä. Osakeyhtiö poikkeaa monista muista taloudellisista yhteisöistä siinä, että osakeyhtiön osakkeenomistajat ja hallituksen jäsenet eivät pääsäännön mukaan ole taloudellisesti vastuussa yhtiön toiminnoista. Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia muun muassa kolmannen tahon, esimerkiksi velkojien suojaamiseksi. Näin ollen osakeyhtiön

toimintaa on syytä edelleenkin säädellä tarkemmin kuin esimerkiksi avoimien yhtiöiden toimintaa.

Yleisesti ottaen lakiehdotuksessa on omaksuttu paljon angloamerikkalaisen oikeusjärjestelmän periaatteita. Uudistuksia tehtäessä on kuitenkin syytä muistaa, että pohjoismaat ovat yleensä pyrkineet harmonisoimaan lainsäädäntönsä samanlaiseksi ja että meidän on myös syytä tarkoin seurata Euroopan unionin lainsäädännön kehitystä myös osakeyhtiölain suhteen. Toisin sanoen ei ole mitään erityistä syytä poiketa pohjoismaisesta ja mannermaisesta käytännöstä periaatteessa.

## 2. Osakeyhtiölaki ja PRH

Osakeyhtiölaki on kaupparekisterin kannalta eräs sen tärkeimmistä työvälineistä. Rekisteriviranomainen käsittelee vuosittain yli 100.000 elinkeinonharjoittajien ja viranomaisten tekemää ilmoitusta, hakemusta ja tiedonantoa. Vuosittain tehtävistä ilmoituksista noin 70 % koskee osakeyhtiöitä. Vuonna 2002 rekisteröitiin uusia osakeyhtiöitä 7.986 kappaletta, joista maistraattien käsittelemiä asunto-osakeyhtiöitä oli 1.161 kappaletta. Muutosilmoituksia osakeyhtiöihin ja asunto-osakeyhtiöihin tehtiin samana vuonna n. 77.000 kappaletta, joista asunto-osakeyhtiöiden muutoksia oli n.17.000 kappaletta. Lisäksi osakeyhtiöiden tilinpäätöksiä toimitettiin rekisteriviranomaiselle v. 2002 yli 72.000 kappaletta; muiden elinkeinonharjoittajien tilinpäätöksiä n. 1.400 kappaletta. Myös tilinpäätöksen toimittamisesta tehdään rekisterimerkintä.

Yritystiedon perusrekisterinä kaupparekisteri tarjoaa tietopalvelua, jolla turvataan elinkeinoelämää ja yhteiskunnan toimivuutta. Tietopalvelu kaupparekisteritiedoista on mittavaa. Vuonna 2002 on sähköisten tietokantojen kautta tehty yli 1,5 miljoonaa kyselyä. Perinteiset tietopalvelut ovat myös kysytyjä: kaupparekisteriotteita annettiin v. 2002 lähes 19.000 kappaletta ja jäljennöksiä yhtiöjärjestyksistä, -sopimuksista ja säännöistä annettiin yli 15.000 kappaletta. Tietopalvelu tilinpäätöksistä on kasvussa, vuonna 2002 annettiin PRH:n oman ja yhteistyökumppanin tietopalvelun kautta lähes 14.000 jäljennöstä yritysten tilinpäätöksistä. Kaupparekisterin neuvonta- ja tietopalvelu -yksikkö vastasi v. 2002 n. 75.000 puheluun, joista arviolta noin puolet koski tietopalvelua rekisteriin merkityistä seikoista. Enin osa tietopalvelusta koskee juuri osakeyhtiöiden rekisteritietoja.

PRH:n ja verohallinnon yhteinen maksuton YTJ-tietopalvelu, josta voidaan mm. tarkistaa osakeyhtiön tunnistetiedot ja yhteystiedot ja rekisterissäolotiedot, on erittäin suosittu. YTJ-tietopalvelussa tehdään tällä hetkellä kuukausittain yli 1,4 miljoonaa kyselyä.

PRH:n KATKA -tietopalvelun suurkäyttäjiä ovat veroviranomaiset, poliisi, oikeushallinto ja vakuutusyhtiöt. Muita käyttäjäryhmiä ovat pankit, tili- ja tilintarkastustoimistot,

asianajotoimistot, perintätoimistot, pörssiyhtiöt, kunnat ja muut viranomaiset. Suurasiakkaita kaupparekisteritietopalvelulle ovat myös tahot, joille toimitetaan sähköisessä muodossa peräkkäistiedostona päivittäin kaikki keskeiset kaupparekisteritiedot yrityksistä. Näitä tietopalvelun massakäyttäjiä ovat luottotietoyritykset, vakuutusyhtiöt, tietopalveluyritykset, valtiokonttori ja verohallinto.

Lainmuutos aiheuttaa aina muutoksia itse rekisteröintityössä ja annettavassa tietopalvelussa. Lisäksi sillä on Patentti- ja rekisterihallitukselle huomattavat taloudelliset vaikutukset johtuen tarvittavista atk-järjestelmän muutostöistä. Rekisteriviranomaisella onkin suuri intressi jatkossa seurata tiiviisti lainmuutoksen sekä sisällöllistä että aikataulullista etenemistä.

Ehdotuksessa huomio kiinnittyy lain uudistuneeseen rakenteeseen; pykälien otsikointiin väliotsikointineen. Tämä helpottaa lain käyttöä. Perusteluissa käyttäjien tarpeet on luvattu ottaa aikaisempaa paremmin huomioon. Kun rekisteröidyistä yhtiöistä enin osa jatkossakin tulee olemaan pieniä muutaman osakkaan yhtiöitä, on lain selkeän muodon lisäksi ponnistettava sanontojen saamiseksi mahdollisimman yksiselitteisiksi.

Lain käytettävyyttä parantaa edelleen se, että ehdotuksessa on päädytty lain kokonaisuudistukseen. Samalla on viittaustekniikkaakin voitu selkeyttää. Tosin näyttää usein siltä, että kun on kyseessä kokonaisuudistus niin on samalla muutettu lähes kaikki sellainenkin, joka voimassa olevassa laissa on täysin toimivaa eikä muutostarvetta ole. Monet termit ja sanonnat, jotka tällä hetkellä ovat vakiintuneita käsittämään tiettyjä asioita on muutettu eri merkityssisällön omaaviksi, mikä on omiaan aiheuttamaan hämmennystä käyttäjien keskuudessa. Osakeanti on vakiintuneessa kielenkäytössä liitetty osakepääoman korottamiseen, mutta ehdotuksen 9 luvussa termi on määritelty kokonaan uudelleen niin, ettei siihen enää liity osakepääoman korotusta lainkaan. Todennäköisesti ajan niukkuuden takia on usein pykälän uudelleen kirjoituksen yhteydessä jokin sanonta saanutkin toisen tai epätarkemman sisällön kuin on tarkoitettu. Osakkeen luovutettavuutta koskevasta 1 luvun 4 §:stä on jäänyt pois maininta siitä, että luovutettavuutta koskevia rajoituksia voi olla säädetty laissa ja yhtiöjärjestyksessäkin rajoittavat määräykset koskevat vain osakkeen hankkimista.

Lakiuudistuksen keskeisimpiä tavoitteita on ollut tahdonvaltaisuuden lisääminen, mikä näkyy selvästi pykälien sisällössä. Tahdonvaltaisten säännösten lisääminen, yleisten periaatteiden korostaminen ja pyrkimys joustavaan lakiin merkitsee sitä, että laki mahdollistaa osakkeenomistajien ja muiden sidosryhmien tarpeiden huomioon ottamisen, mutta toisaalta lisää jossain määrin epävarmuutta; laki ei enää ehdottomasti annakaan samaa suojaa kuin aikaisemmin. Tavoitteena on ollut luoda kilpailukykyinen laki, mutta viime kädessä käyttäjien tahdosta jää riippuvaksi, ovatko he valmiita ottamaan uudet mahdollisuudet käyttöön.

Osakeyhtiölaissa olevia tarpeettomia rajoituksia ja muotomääräyksiä on pyritty poistamaan, mikä on hyvä asia. Monessa tapauksessa on enää vaikea perustella joidenkin muotomääräysten tai rajoitusten vaatimista. Yritysten toimintamahdollisuuksien lisääminen hallitusti antaa yhtiöille itselleen mahdollisuuden tarvittaessa tehdä omat ratkaisunsa. Säännökset yhtiömuodon muuttamisesta ja yritystoiminnan jatkamisesta muussa kuin osakeyhtiömuodossa ovat tervetulleita parannuksia.

Yritystoimintaa osakeyhtiömuodossa on Suomessa harjoitettu toistasataa vuotta, minkä vuoksi jonkin verran perinteitä on ehtinyt kertyä niin lainsäädännössä kuin lainsoveltamisessakin. Tätä perinnettä ei voi kokonaan unohtaa uutta lakia säädettäessä. Kun nyt ehdotetaan huomattaviakin muutoksia eräisiin vakiintuneisiin periaatteisiin, tulee siirtymäsäännösten laatiminen olemaan haasteellinen tehtävä.

Työryhmän mietinnössään esittämä kokonaisuudistus sisältää monia muutoksia päätösten ilmoittamisesta, ja rekisteriin merkittäviä seikkoja on vähennetty. Työryhmän mietinnön perusteluista ilmenee pelko liiallisesta kaupparekisteri-ilmoittelusta, josta aiheutuu osakeyhtiöille kohtuuttomia kustannuksia ilmoitusten käsittelymaksujen muodossa. Rekisteriviranomaisen mielestä on outoa, että ilmoitusvelvollisuuden vähentämistä perustellaan taloudellisilla syillä. Tammikuussa 2002 tehdyn vertailututkimuksen (European Commission Enterprise Directorate General: Benchmarking the Administration of Business Start-ups) mukaan PRH sijoittuu ilmoitusmaksujen suuruuden osalta keskitasolle. Kaupparekisterin osalta vuosimaksuihin siirtyminen varmistaisi jatkossakin kohtuulliset käsittelymaksut sekä lisäksi todennäköisesti ilmaisia tietopalveluja entisestään ja samalla kuitenkin pystyttäisiin pitämään rekisterin tietosisältö rikkaana.

Viranomaisen ylläpitämä kaupparekisteri on elinkeinonharjoittajien tietopankki, jonka tietosisältö on julkista, kaikkien käytössä olevaa tietoa elinkeinonharjoittajista ja joka on koettu yhteiskunnassa tärkeäksi. Tiedot kerätään elinkeinoelämältä elinkeinonharjoittajia itseään varten lisäämään luottamusta ja helpottamaan päätöksentekoa ja kanssakäymistä. Elinkeinonharjoittaja itse voi samalla olla myös tietopalvelun asiakas. Rekisteriin merkinnät tehdään ilmoituksilta ja tuomioistuimen tiedonannoista. Mikäli rekisteröivät seikat jatkossa vähenevät, rekisterin tietosisältö myös vastaavasti pienenee. Muulta taholta ei ole aikaisemmin paljoksuttu rekisteröivän tiedon määrää, päinvastoin rekisteriviranomaiselle on esitetty toiveita uusista rekisteröivästä seikoista. Kun yhtiöiden kontrollia esim. tilitarkastuksen osalta halutaan ehdotuksessa vähentää, olisi elinkeinoelämän keskinäisen kontrollin kannalta suotavaa, että tietojen ilmoittaminen, rekisteröinti ja julkistaminen säilytettäisiin osakeyhtiölain uudistuksessa kutakuinkin entisellään.

### 3. PRH:n tehtävien ja aseman muuttuminen

#### Rekisteriviranomaisen tutkimisvelvollisuus

OYL:n 2 luvun 10 § sisältää säännöksen rekisteriviranomaisen tutkimisvelvollisuudesta. Lainkohdan mukaan rekisteröiminen on evättävä, jos yhtiöjärjestystä ei ole laadittu osakeyhtiölain säännösten mukaisesti tai epäämiseen on jokin muu syy. Vastaavansisältöinen

säännös on ollut jo vuoden 1895 osakeyhtiölain 6 §:ssä. Säädettyä nykyistä osakeyhtiölakia on hallituksen esityksen (27/1977) perusteluissa todettu, että rekisteriviranomainen tarkastaisi yhtiöjärjestyksen lainmukaisuuden yhtiötä perustettaessa samoin kuin yhtiöjärjestystä muutettaessakin. Tätä säännöstä ei ole muutettu mitenkään alkuperäisestä sanamuodostaan, ja se on ollut voimassa 1.1.1980 alkaen. Myös hallituksen esityksessä toiminimi-, kaupparekisteri- sekä prokuralainsäädännöksi (238/1978) on kaupparekisterilain 21 §:n perusteluissa mainittu, että rekisteriviranomaisen tehtäviin kuuluu myös osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen ja osuuskunnan sääntöjen lainmukaisuuden tutkiminen.

Ehdotuksen 2 luvun 15 §:n 1 momentin mukaan yhtiön perustaminen raukeaa, jollei yhtiötä ole ilmoitettu rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksesta tai jos rekisteröinti evätään. Säännöksestä on jätetty pois nykyisin osakeyhtiölaissa oleva maininta, jonka mukaan rekisteriviranomaisen velvollisuus on tutkia yhtiöjärjestyksen lainmukaisuus. PRH:n tehtävän ja toiminnan kannalta keskeinen säännös tulee sisällyttää osakeyhtiölakiin. Ehdotuksen perustelujen mukaan sanamuodon yksinkertaistamisella ja muutoksella ei ole tarkoitettu puuttua niihin periaatteisiin, joiden mukaisesti rekisteriviranomainen tutkii ja ratkaisee rekisteröitävän asian. Ehdotuksen lakitekstissä ei myöskään todeta mitään perusteista, joiden mukaan rekisteröinti voidaan evätä. Säännöksen poistamista koskeva perustelu ei ole vakuuttava. Jos tarkoituksena ei ole ollut muuttaa rekisteriviranomaisen tehtävää, PRH edellyttää OYL:ssä olevan säännöksen sanamuodon säilyttämistä myös ehdotetussa uudessa laissa.

## Yhtiökokouksen koolle kutsuminen

PRH:lle ehdotetaan siirrettäväksi kokouskutsun toimittaminen silloin kun yhtiön siihen velvolliset elimet eivät syystä tai toisesta toimita tai eivät voi toimittaa laillista kutsua. Aikaisemmin menettely on ollut lääninhallituksella, joka on velvoittanut hakijan toimittamaan kutsun.

Lakiehdotuksessa PRH:n tehtävänä on kutsun toimittamisesta huolehtiminen. Perustelujen mukaan muutoksen syynä on viranomaistoimintojen keskittäminen PRH:een, mikä on mm. omiaan lisäämään ratkaisutoiminnan johdonmukaisuutta. Perustelujen mukaan PRH toimittaa kutsun itse ja omalla kustannuksellaan, mutta on oikeutettu perimään kutsun toimittamisesta aiheutuvat kustannukset myöhemmin yhtiöltä.

Niin kuin perusteluissa todetaan, PRH:lle on kertynyt eri rekisterien pitäjänä paljon yhtiöoikeudellista osaamista. Rekisteriviranomainen ei ole huolissaan omasta kyvystään suoriutua uusista tehtävistä. Ehdotettu muutos ei kuitenkaan ole pelkästään nykyisen menettelyn siirtämistä lääninhallitukselta rekisteriviranomaiselle. Muutoksessa nähdään käytännön ongelmia, ja se aiheuttaa myös taloudellisia kysymyksiä.

Yhtiökokousta koolle kutsuttaessa lienee muun määräyksen puuttuessa noudatettava samaa kutsutapaa kuin yhtiöjärjestyksessä on määrätty. Kutsutapa voi siis olla määritelty tapahtuvaksi kirjeitse, muutoin kirjallisesti (kutsu pudotetaan postiluukusta), suullisesti, sähköpostiviestinä, telefaxilla, tietyllä ilmoitustaululla, sanomalehdessä jne. Jos kutsutapa on esim. kirjeitse, rekisteriviranomainen ei saa tietoonsa osakkaita ja osakkaiden osoitteita, ellei kutsua vaatinut niitä PRH:lle anna. Käytännössä kutsuminen olisi ongelmallista esim. tilanteissa, joissa kutsutapa on esim. puhelimitse tai kutsu on kiinnitettävä paikalliselle ilmoitustaululle. Äärimmäisessä tapauksessa viranomainen joutuu selvittämään ensin osakkaiden puhelinnumerot ja sitten soittelemaan. Ongelmallinen tilanne syntyisi esimerkiksi, jos PRH joutuisi kutsumaan vaikkapa varsinaisen yhtiökokouksen koolle; miten menetellään etukäteen nähtävänä pidettävän aineiston kanssa ja miten menetellään jos joku pyytää materiaalista kopioita. Osakkeenomistajien turvaksi tai suojaksi säädettyjen toimenpiteiden suorittaminen voi osoittautua mahdottomaksi.

Vanhaa menettelyä suositetaan tässä jatkettavaksi niin, että ainoastaan viranomainen muuttuu PRH:ksi ja virasto määrää **hakijan** toimittamaan koolle kutsumisen. Lisäksi hakijan on suoritettava normaali hakemuksen käsittelymaksu sekä vastattava kutsusta aiheutuvista kuluista, esim. lehtimaksuista. Kaupparekisteri-ilmoituksista ja hakemuksista suoritetaan virastolle maksu aina etukäteen ennen asian ratkaisemista. Useimmiten silloin, kun syntyy tämän kaltaisia tilanteita, jolloin yhtiön johto ei huolehdi tehtävistään, on kysymys jo olevista tai uhkaavista maksuongelmista. Miksi viraston pitäisi ruveta jälkikäteen perimään maksua, minkä voi useimmiten veikata jäävän kokonaan saamatta? Intressi koolle kutsumisesta on hakijalla, joten entisen kaltaista menettelyä voidaan pitää jatkossakin kohtuullisena. Hakijalla on parhaat tiedot yhtiön tilasta ja hän on useimmiten myös paikkakuntalainen, joka voi käytännössä suorittaa kokousta varten valmistelevia toimia.

Rekisteriviranomaisella ei ole tietoa siitä, kuinka usein lääninhallitukset ovat soveltaneet nykyistä OYL:n säännöstä. Lukumäärän perusteella ei toisaalta voi päätellä tulevien tilanteiden määrää, jos menettelystä aiheutuvat kustannukset jaetaan toisin. Mikäli rekisteriviranomaiselle asetetaan velvollisuus toimittaa kutsu yhtiökokoukseen ja suorittaa siitä aiheutuvat kustannukset, virasto joutuu ennakoimaan vuosittain tapausten määrän ja siirtämään kustannukset ilmoitusmaksuihin. Silloin ne kohdistuvat kaikkiin osakeyhtiöihin tasaisesti, mitä ei ehkä voi pitää oikeana.

Mikäli rekisteriviranomaiselle jää velvollisuus kokouskutsun toimittamiseen, esitetään, että se voisi tapahtua vaihtoehtoisesti myös Virallisessa lehdessä, mikäli viranomainen näin yksittäistapauksessa harkitsee. Rekisteriviranomainen esittää myös harkittavaksi, että lakiin otettaisiin määräys yhtenäisestä kutsutavasta niissä tapauksissa, joissa PRH toimittaa kutsun. Lakiehdotusta on myös 5 luvun 22 §:n osalta täydennettävä niin, että poikkeustilanteessa kokousmateriaali voidaan jättää etukäteen toimittamatta myös silloin kun PRH kutsuu. Myös 21 §:ssä mainitut liitteet on voitava jättää Virallisessa lehdessä kustannussyistä julkaisematta. Vielä lakia esitetään täydennettäväksi niin, että kutsusta tehdään myös merkintä kaupparekisteriin, millä on julkisuutta lisäävä vaikutus.

Rekisteriviranomaisella on jo kokemuksia 1.4.2001 voimaan tulleesta osakeyhtiölain muutoksesta, joka koski osakeyhtiön purkamista ja rekisteristä poistamista. Saatujen kokemusten perusteella näyttää siltä, että yhtiön selvittämistä normaalia selvitystilamenettelyä noudattaen vierastetaan kustannussyistä ja hyvin halukkaasti jätetään yhtiön poistaminen rekisteristä viranomaistehtäväksi. Tämä menettely tulee poistokuulutuksineen viranomaiselle erittäin kalliiksi. Yhden yhtiön osalta jo pelkkä kuulutusmaksu Virallisessa lehdessä on yli 100 euroa.

## Erityisen tarkastuksen määrääminen

Ehdotuksen 7 luvun 7 §:ssä on säännökset erityisen tarkastuksen määräämisestä. OYL:n 10 luvun 14 §:n nojalla lääninhallitus voi osakkeenomistajan hakemuksesta määrätä erityisen tarkastuksen toimitettavaksi yhtiön hallinnosta ja kirjanpidosta tietyltä päättyneeltä ajanjaksolta. Säännös on ollut voimassa sisällöltään lähes muuttamattomana 1.1.1980 alkaen. Nyt ehdotetaan muutoksena tehtävän siirtämistä lääninhallitukselta rekisteriviranomaiselle. Osakkeenomistajan tekemään hakemukseen on suostuttava, jos tarkastuksen toimittamiseen katsotaan olevan painavia syitä. Hallituksen esityksen (27/1977) perusteluissa on käsitelty mm. kysymystä, miten lääninhallituksen tulee harkita pätevien (= painavien) syiden olemassaoloa.

Erityisestä tarkastuksesta ei ehdotuksen mukaan tehdä merkintää rekisteriin eikä erityisen tarkastuksen toimittava henkilö ilmeisesti ole verrattavissa tilintarkastajaan siten, että hänet olisi velvollisuus ilmoittaa rekisteriin merkittäväksi. Rekisteriviranomaisella saattaa myös olla vaikeuksia löytää halukkaita henkilöitä suorittamaan erityistä tarkastusta, ellei hakemuksessa nimetä suostumuksensa antanutta henkilöä. PRH:lla ei ole mitään tietoa siitä, kuinka paljon vuosittain lääninhallitukset käsittelevät näitä asioita. Erityisten tarkastusten määrä voi olennaisesti lisääntyä, jos pienimmiltä osakeyhtiöiltä poistetaan tilintarkastusvelvollisuus. Menettelystä rekisteriviranomaiselle aiheutuvat kustannukset joudutaan sisällyttämään hakemuksen käsittelymaksuun tai muihin muutosilmoitusten käsittelymaksuihin.

Ehdotuksen 7 luvun 5 §:n mukaan vähemmistöllä on oikeus vaatia yhden tilintarkastajan asettamista osallistumaan tilintarkastukseen muiden ohella (ns. lisätilintarkastaja). Säännöksen mukaan tämä tilintarkastaja määrätään tilintarkastuslain 27 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyssä järjestyksessä, mikäli yhtiökokous ei ole vähemmistön vaatimusta hyväksynyt. Viimeksi mainitun lainkohdan mukaan lääninhallitus määrää tämän ns. lisätilintarkastajan. Mietinnön sivulla 78 on maininta siitä, että vasta tilintarkastuslain uudistamisen yhteydessä joudutaan arvioimaan, onko syitä muuttaa viranomaiseksi lääninhallituksen sijasta PRH. Luonteensa puolesta tehtävä kuitenkin edelleen parhaiten sopisi lääninhallituksen tehtäviin. Vastaavasti erityisen tarkastuksen määrääminen voisi edelleen olla lääninhallituksen päätettävissä oleva asia.

## Vähimmäisosakepääomavaatimuksen takautuvuudesta

Mietinnössä esitetään yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomaksi 8.000 euroa. Lakiehdotus sisältää myös säännökset yritysmuodon muuttamisesta avoimeksi yhtiöksi ja kommandiittiyhtiöksi sekä elinkeinotoiminnan jatkamisesta yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Osakeyhtiölain muutoksen yhteydessä 1.9.1997 edellytettiin näiden muodonmuutossäännösten säätämistä ennen kuin tuon lainmuutoksen yhteydessä säädetty siirtymäsäännös, joka koskee ennen lainmuutosta rekisteröityjen osakeyhtiöiden velvollisuutta korottaa osakepääomansa 8.000 euroon, umpeutuu 31.8.2004.

Tätä lausuntoa syyskuussa 2003 allekirjoitettaessa eduskunnalle ei ole annettu hallituksen esitystä osakeyhtiölain tai sen siirtymäsäännöksen muuttamisesta. Kaupparekisterissä on edelleen yli 120000 osakeyhtiötä, joiden osakepääoma on laissa säädettyä minimiä pienempi. Jokainen näistä osakeyhtiöistä, joiden osakepääoma on edelleen vähemmän kuin 8000 €, vaatii rekisteriviranomaisen toimenpiteitä. Ne ovat joko rekisteristä poistamisia tai yhtiöiden tekemien erilaisten muutosilmoitusten käsittelyä.

Kaupparekisterin toiminnassa yli 120000 muutoksen käsittely vastaa yli yhden vuoden koko kaupparekisterin työpanosta. Mikäli ilmoitukset tehdään lyhyen ajan kuluessa, on vaarana, että niiden käsittely ruuhkaantuu ja käsittelyajat pitenevät. Tämän vuoksi kaupparekisteri esittää, että osakepääoman korotuksen takautuvuutta pohdittaisiin uudelleen. Mikäli takautuvuusperiaatteesta ei voida luopua, PRH toivoo kuitenkin, että siirtymäsäännöksen aikarajoja muutettaisiin niin, että yhtiöille ja rekisteriviranomaiselle jäisi riittävä aika tehdä tarvittavat päätökset ja hoitaa niiden rekisteröinti. Yhtiöt ovat tahtomattaan joutuneet lykkäämään päätösten tekoa, koska mainittuja muodonmuutossäännöksiä ei ole saatu säädetyksi. Siirtymäsäännöksen takarajan pidentämistä puoltaa myös oikeudenmukaisuus niitä yhtiöitä kohtaan, jotka ovat jo kuluneiden kuuden vuoden aikana ehtineet korottaa osakepääomansa.

## 4. Taloudelliset ja muut vaikutukset PRH:n toimintaan

### Tietojärjestelmän muutokset

Rekisteriviranomaiselle on kertynyt kokemuksia atk-järjestelmän ylläpitämisestä ja muutoksista yli vuosikymmenen ajalta. Ehdotuksessa on muutettu ja vähennetty osakeyhtiöiden velvollisuutta ilmoitusten tekemiseen jonkin verran. Ehdotetut muutokset



pääomajärjestelmässä aiheuttavat tietojärjestelmässä huomattavia muutostoimenpiteitä, vaikka osakkeiden, osakepääoman, optio-oikeuksien ja vaihtovelkakirjalainojen perusteella rekisteriin merkittävät seikat vähenevät ja niiden väliltä katoaa nykyinen kytkentä. Tietojärjestelmämuutosten vaikutusten arviointi on vaikeata sen vuoksi, että siirtymäsäännöksistä riippuu hyvin paljon, minkälaisia toimenpiteitä jää tehtäväksi viranomaisen toimesta (esim. siirtyminen nimellisarvottomaan järjestelmään lain muutoksen nojalla). Ehdotuksen mukaan nimellisarvon säilyttäminen on edelleen mahdollista, vaikka ehdotus sisältää määräykset nimellisarvottomasta järjestelmästä. Kaksi rinnakkaista pääomajärjestelmää edellyttää tietojärjestelmän laatimista ja ylläpitämistä kumpaakin varten, mikä osaltaan lisää hieman kustannuksia.

PRH:n tietojärjestelmä on ilmoitusten ja hakemusten käsittelyä tukeva asiantuntijajärjestelmä. Ehdotettu kokonaisuus merkitsee jonkinlaisia muutoksia lähes kaikkiin nykyisin käytössä olevan tietojärjestelmän toimintojen osiin. Aikaisempien lainmuutosten johdosta tehtyjen järjestelmämuutosten perusteella kulujen arvioidaan olevan vähintään 600.000 euroa. Kaikkien osakeyhtiöiden siirtyminen nimellisarvottomaan järjestelmään lainmuutoksen voimaantulon yhteydessä arvioidaan maksavan lisäksi vähintään 140.000 euroa. Tämä arvio perustuu vuoden 2002 alussa toteutettuun muuttoon, joka johtui siirtymisestä euron käyttöön. Vuoden 1997 lainmuutosten perusteella tehdyistä muutoksista tietojärjestelmään aiheutui noin 500.000 euron kustannukset. PRH:n kaupparekisterin tietojärjestelmään tehdyt investoinnit vuosina 1990-2002 ovat olleet yhteensä noin 11.000.000 euroa.

Toisaalta ehdotuksessa esitetään harkittavaksi, että rekisteriotteelle tehtäisiin lisää merkintöjä uudentyyppisistä yhtiöjärjestysmääräyksistä (s. 78). Kaupparekisteriin tehdään merkintöjä vain niistä seikoista, joista laissa on säädetty tehtäväksi ilmoitus. Mikäli rekisterimerkintöjen määrää halutaan eri syistä lisätä, tulee niiden ilmoittamisesta selkeästi säätää laissa. Tällöin on luonnollisesti huolellisesti harkittava merkinnän tarpeellisuus tai välttämättömyys ja huomioitava myös muutoksesta ilmoittajalle ja rekisterinpitäjälle aiheutuvat kustannukset. Patentti- ja rekisterihallitus on lähes täysin nettobudjetoitu virasto, ja toiminnan edellyttämät varat kerätään ilmoittajilta ja tiedon käyttäjiltä erilaisina maksuina.

Tietojärjestelmän muutosten toteutuksen läpivieminen kestää kokemusten mukaan arviolta vähintään 1 ½ vuotta lain vahvistamisesta. Verrattuna vuoden 1997 lainmuutoksiin nyt ehdotetut muutokset ovat kaupparekisterin tietojärjestelmän kannalta selvästi suurempia. Tietojärjestelmän muutosten määrittely jouduttaneen aloittamaan jo ennen hallituksen esityksen lopullista valmistumista ja joka tapauksessa ennen lain lopullisen sisällön varmistumista. Tämän vuoksi PRH on erityisen huolestunut ehdotetun lain toteuttamisaikataulusta. Tulevan lain voimaantulo vuoden 2005 alusta merkitsee rekisteriviranomaisen joutumista kohtuuttoman tehtävän eteen.

## Tietopalvelun ja rekisteröintimenettelyn muutokset

Mitä enemmän lain käsitteet ja kaupparekisteriin liittyvät menettelyt muuttuvat, sitä enemmän muutos teettää työtä rekisteriviranomaisen neuvonnassa ja tietopalvelussa. Oletettavaa on, että Internetsivuille pitäisi rakentaa suuria muutoksia ja että olennaiset muutokset laissa kasvattaisivat neuvonnan kysyntää. Neuvontapalvelun onnistumisen kannalta olisi tärkeää ehtiä työstää viraston Internetsivut riittävään valmiuteen ennen muutoksen voimaantuloa. Myös tämä näkökohta on syytä ottaa huomioon, kun harkitaan lain voimaantulon ajoitusta.

Ilmoitusmäärien muutosten arviointi on vaikeata. Ilmeisesti olennaisia muutoksia pitemmän ajan kuluessa ei tapahtuisi. Muutosvaiheessa ilmoitusten määrä voi hetkellisesti kasvaa voimakkaasti. Käsittelyyn kuluvan työmäärän muutosten arviointi on vielä vaikeampaa. On vaikeata päätellä, minkälaisia muutoksia elinkeinonharjoittajat tulisivat lainmuutosten myötä tekemään. Käsittelymaksujen muutosten arviointi ehdotetun lainmuutoksen perusteella on mahdotonta. Ehdotuksessa on todettu, että yhtiöjärjestyksestä luopumisen pitäisi alentaa yhtiön perustamistoimien kustannuksia niissä yhtiöissä, jotka tätä mahdollisuutta haluavat käyttää. Työmäärän väheneminen näiden yhtiöiden kohdalla ei ole itsestäänselvyys. Toiminimen muutosten käsittely aiheuttaa yhtä suuren työmäärän kuin nykyisinkin. Ilmoitusten sisältö voi toisaalta olla nykyistä työläämmin käsiteltävää, koska laajempi valikoima erilaisten keinojen käyttämiseen aiheuttaa todennäköisesti myös päätöksiä, joita ei voidakaan pitää lainmukaisina eikä niitä siten voida rekisteröidä. Ilmoitusmaksujen kovin pienipiirteinen jaottelu tuskin myöskään on käytännössä toimiva ratkaisu.

## 5. Yhtiöjärjestyksen merkitys

Ehdotus on laadittu niin, että osakeyhtiön olisi mahdollista toimia kokonaan ilman yhtiöjärjestystä. Tämän on katsottu olevan mahdollista, koska yhtiöjärjestyksen välttämättömästä sisällöstä on lakiin otettu olettamasaännökset. Tarkkaan ottaen kyse on kaikesta siitä, että osakeyhtiöllä on kyllä yhtiöjärjestys, jonka olennainen sisältö on toiminimi ja kotipaikka, mutta yhtiöllä ei ole velvollisuutta laatia erillistä asiakirjaa yhtiöjärjestyksestä. Mietinnössä ei ole erityisesti perusteltu osakeyhtiöiden tarvetta toimia ilman yhtiöjärjestystä.

Ilman yhtiöjärjestystä toimimisella on etunsa ja haittansa. Yhtiöjärjestyksen muutosten ilmoittamisesta voidaan luopua, mistä koituu yhtiöille jonkin verran säästöä. Yhtiöiden ei tarvitse kantaa huolta yhtiöjärjestyksen muutosten voimaantulosta. Yhtiöjärjestyksestä luopuminen on rekisteriviranomaisen mielestä paljolti kuitenkin näennäishelpotus. Yhtiöjärjestyksen sisältöön kuuluvissa pakollisissa määräyksissä ei useinkaan ole virheitä,

vaan useimmiten toiminimi ja yhtiöjärjestykseen otettavat vapaaehtoiset määräykset (mm. lunastuslauseke) vaativat uusia päätöksiä.

Lakiin kirjoitettavat olettamasäännökset voivat harvoin korvata osakkeenomistajien laatiman yhtiöjärjestyksen. Yhtiön tilikausi joudutaan todennäköisesti yhtiön toiminnan aikana muuttamaan useasti, koska tilikauden pituutta säätelemällä voidaan vaikuttaa yhtiön tuloksen muodostumiseen. Osakkeenomistajat haluavat usein myös yhtiön edustamista koskevan määräyksen yhtiöjärjestykseen, jotta esim. hallituksen puheenjohtajalla olisi yksin oikeus kirjoittaa yhtiön toiminimi. Tilintarkastajasta luopuminen edellyttää ehdotetun lain mukaan määräystä yhtiöjärjestyksessä. Olisi todennäköistä, että monessa tapauksessa yhtiöllä kuitenkin olisi yhtiöjärjestys, jossa todettaisiin yhtiön toiminimen ja kotipaikan lisäksi, että yhtiöllä ei ole tilintarkastajaa.

Rekisteriviranomaisen kokemuksen mukaan etenkin pienille osakeyhtiöille yhtiöjärjestyksen olemassaolosta on enemmän etua kuin haittaa ja se helpottaa osakkeenomistajien toimintaa ja päätöksentekoa. Yhtiöjärjestys toimii pienissä yhtiöissä ennemminkin yhtiön sisäisenä lakina, jota on helpompi noudattaa kuin selvittämällä osakeyhtiölain kulloisetkin olettamasäännöt. Yhtiöjärjestys on useimmissa tapauksissa helpommin osakkeenomistajien tiedossa yhtiökokouksessa kuin osakeyhtiölain säännökset, joista tulisi löytää kulloinkin tarvittava lainkohta (esim. valittaessa hallitus, 6 luvun 9 §). Ilman yhtiöjärjestystä toimiminen tulee todennäköisimmin onnistumaan vain yhdenmiehen osakeyhtiöissä, mutta osakeyhtiö elinkeinotoiminnan harjoittamisen välineenä on kuitenkin tarkoitettu alun perin aivan muuta tilannetta varten.

Osakeyhtiölakiin kirjoitettujen olettamasäännösten muuttamista ei ole mietinnössä pohdittu. Perusperiaatteiden mukaisesti osakkeenomistajat päättävät yhtiöjärjestyksen muuttamisesta, ja yhtiöjärjestyksen hyväksyessään he ovat sitoutuneet sillä hetkellä voimassa oleviin lain olettamasäännöksiin. Tuntuu oudolta, että lainsäätäjän määräyksellä sopimuksen sisältö saattaisi muuttua. OYL:n 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan annetun perusyhtiöjärjestyksen muuttaminen tai kumoaminen ei lainkohdan perustelujen mukaan vaikuta yhtiöjärjestyksen sisältöön.

Mikäli yhtiöjärjestykseen halutaan ottaa määräyksiä pakottavista seikoista, tulee niidenkin olla lain olettamasäännösten mukaisia. Yhtiöjärjestykseen ei voitane ottaa määräystä, jonka mukaan hallitukseen kuuluu yhdestä viiteen varsinaista jäsentä. Ei voitane olettaa, että laissa oleva olettamasäännös varajäsenen valitsemisvelvollisuudesta täydentää yhtiöjärjestyksen määräystä ilman lain nimenomaista säännöstä. Lunastuslausekkeen osalta tällaista on ehdotettu (3 luvun 7 §:n 2 momentti), mutta ehdotettu säännös ei koske muita yhtiöjärjestyksen puutteellisuuksia.

Mikäli jatkovalmistelussa päädyttäisiin siihen, että osakeyhtiö voisi toimia ilman yhtiöjärjestystä, rekisteriviranomainen esittää säädettäväksi, että tästä seikasta tehdään merkintä rekisteritietoihin. Tällöin rekisteriotteelta olisi helposti nähtävissä, että yhtiön

toimintaa säätelevät osakeyhtiölain olettamasaännöt eikä tiedon käyttäjän tarvitse lähteä muuta kautta selvittämään asiaa.

## Perusyhtiöjärjestys tarpeeton

Yhtiöjärjestyksen vähimmäissisältö muodostuu ehdotuksen mukaan yhtiön toiminimestä ja kotipaikasta. Ehdotuksen 2 luvun 5 §:n mukaan oikeusministeriö voi antaa asetuksen perusyhtiöjärjestyksestä. Perusyhtiöjärjestyksen antamista voi perustella silloin, kun laissa olevat yhtiöjärjestyksen pakollista sisältöä koskevat määräykset edellyttävät tiettyjen seikkojen mainitsemista yhtiöjärjestyksessä. Kun nyt ehdotuksen mukaan yhtiöjärjestyksen pakollinen sisältö muodostuu toiminimestä ja kotipaikasta, joista perusyhtiöjärjestyksessä ei voi määrätä, mahdollisuus antaa asetus perusyhtiöjärjestyksestä tuntuu tarpeettomalta. Sen sisältö voisi olla ainoastaan ehdotuksen lakitekstissä mainittujen olettamasaännösten kirjaaminen yhtiöjärjestykseksi. Olettamasaännösten ottaminen lakiin on kuitenkin juuri ollut se peruste, jolla on voitu perustella luopumista yhtiöjärjestyksen laatimisvelvollisuudesta.

Yhtiöjärjestyksessä on usein osakeyhtiön perusperiaatteiden vastaisesti lunastus- tai suostumuslauseke, joilla halutaan puuttua osakkeiden luovutuksensaajan oikeuteen päästä osakkeenomistajaksi. Kun näiden lausekkeiden sisältö pitäisi sovittaa yhtiön kulloiseenkin tilanteeseen, ei perusyhtiöjärjestykseen sisältyvän, kuten ei muidenkaan lunastuslausekemallien, käyttäminen sellaisenaan ole suositeltavaa. Lausekkeitä voi käyttää mallina, mutta niihin pitää osata tehdä osakkeenomistajien tarvitsemat muutokset oikein.

## 6. Elinkeinonharjoittajan toimiala

### Yleistä

Osakeyhtiön toimiala on rekisterinpidon kannalta yksi yhtiön tärkeimmistä ja kysytyimmistä tiedoista.

Perusilmoitukselta rekisteröity yhtiöjärjestyksen määräys toimialasta kertoo sen, millä alalla yritys aikoo toimia. Samalla määräys antaa yrityksen johdolle toimivaltuuksien rajat. Toiminimelle annetaan rekisteriviranomaisessa ennakollista nimisuoja rekisteröidyllä toimialalla. Suojan antaminen tarkoittaa, ettei myöhempi saman alan elinkeinonharjoittaja saa rekisteröityä itselleen samaa tai lähellä olevaa toiminimeä tai tavaramerkkiä.

Elinkeinonharjoittaja voi harjoittaa osaa toiminnastaan aputoiminimellä. Yhdessä aputoiminimen kanssa on rekisteriin ilmoitettava myös se osa toimialasta, mitä aputoiminimellä harjoitetaan.

Ilmoitetun toimialan pitää vastata todellisuutta. Joskus kuitenkin sattuu, ettei suunniteltu toiminta käynnistyäkään kokonaisuudessaan. Yhtiö on silloin velvollinen ilmoittamaan rekisteriin muutoksen toimialaansa, jotta rekisterissä olisi tieto yrityksen kulloisestakin todellisesta toimialasta. Tämä ilmoitus jää valitettavasti usein tekemättä ja tällöin rekisteriin merkitty toimiala ja yrityksen tosiasiallinen toimiala eivät täsmää.

Kaupparekisterissä on yrityksiä, joilla on hyvin pitkä ja laaja toimiala, vaikka tosiasiallisesti toimintaa harjoitetaan vain yhdellä tai muutamalla alalla. Laajan toimialakuvauksen käyttäminen yleistyi etenkin 1990-luvun alkupuolella, kun yrityksiä perustettiin etukäteen varastoon otettavaksi myöhemmin käyttöön (ns. pöytälaatikkoyhtiö). Syynä tähän oli osittain rekisteriviranomaisen käsittelyn ruuhkautuminen em. aikana. Toinen syy laajan toimialan käyttämiselle on ollut mahdollisimman kattavan toiminimisuojan hankkiminen. Tämä on kuitenkin osittain harhakuvitelma, koska laissa ja tuomioistuinkäytännössä toiminimisuoja annetaan vain tosiasiallisesti käytetylle toiminimelle tosiasiallisella toimialalla. Kovin laajat toimialat eivät silti ole tällä hetkellä rekisterin kannalta pääasiallinen ilmiö. Kaupparekisterin valvonnan entisestään tehostuessa poistuvat lähivuosina myös pöytälaatikkoyhtiöt rekisteristä, elleivät ne pysty osoittamaan toimivansa.

## Toimialan merkitys toiminimien ja tavaramerkkien rekisteröinnissä

Toiminimilain (128/1979) 2 §:n 2 momentin mukaan toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, jos se on toiminimilain mukainen ja selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Säännös on siirretty toiminimilakiin lainmuutoksella 247/2001; säännös on ollut lähes vastaavansisältöisenä voimassa 1.1.1980 alkaen kaupparekisterilain 20 §:nä. Toiminimilaki sisältää säännökset mm. toiminimien sekoitettavuuden arvioinnista, muodosta, harhaanjohtavuudesta ja toiminimien siirtymisestä. Sekoitettavuusarvioinnissa huomioidaan toiminimet ja tavaramerkit, jotka ovat tutkittavan nimen kanssa samalla alalla tai tavara- tai palveluluokka menee toimialan kanssa päällekkäin.

PRH pitää myös tavaramerkkirekisteriä. Tavaramerkkilain 3 §:n 3 momentin mukaan tavaramerkkiin ei saa ottaa toisen toiminimeä eikä aputoiminimeä tai toissijaista tunnusta, paitsi milloin näiltä puuttuu erottamiskyky tai kysymys on eri toimialoista tai tavaralajeista. Edelleen tavaramerkkilain 4 §:n mukaan tunnusmerkkien katsotaan lain mukaan olevan toisiinsa sekoitettavissa vain, jos ne e tarkoittavat samoja tai samankaltaisia tavaralajeja. Näiden säännösten mukaisesti on tavaramerkkilain 14 §:n 6) kohdassa säädetty, että tavaramerkkiä ei saa rekisteröidä, jos se on sekoitettavissa toisen elinkeinonharjoittajan nimeen tai suojattuun

toiminimeen taikka sellaiseen aputoiminimeen tai toissijaiseen tunnukseen, jota tarkoitetaan 3 §:n 3 momentissa.

## Ehdotus ja sen vaikutukset

Ehdotuksen mukaan osakeyhtiö voisi toimia ilman erillistä yhtiöjärjestystä. Tämän vuoksi on määräys toimialasta kirjoitettu lakiin. Ehdotuksen mukaan yhtiö voisi toimia kaikilla toimialoilla, jollei se yhtiöjärjestyksessään toisin määrää (2 luvun 4 §:n 2 momentti). Tässä lausunnossa ehdotuksen kuvaamasta tilanteesta käytetään termiä ”yleistoimiala”, jota on käytetty myös mietinnön liitteenä olevassa työryhmän jäsenen Marja Hanskin lausumassa.

Toimialamääräyksen merkitystä ei ole perusteluissa enemmälti pohdittu, vaan on vain todettu, että toimialamääräyksellä on merkitystä yhtiön edustamisen kannalta. Rekisteriviranomaisen mielestä elinkeinonharjoittajan toimialaa tai toiminnan laatua koskevalla määräyksellä on paljon tätä suurempi merkitys ja toimialamääräyksen poistamisella tai sen merkityksen muuttamisella vaikutuksia, jotka ulottuvat laajemmallekin.

### a) Toiminimen ja tavaramerkin sekoittuvuusarvioinnissa

Mikäli nykyisenkaltaisesta toimialakäsitteestä luovutaan, tulee myös rekisteröitävien toiminimien ja tavaramerkkien rekisteröinnin yhteydessä tapahtuva sekoitettavuusharkinta miettiä uudelleen. Sekoitettavuuteenhan voidaan eräin poikkeuksin vedota vain, jos yritykset harjoittavat samaa tai samankaltaista toimintaa tai jos tunnusmerkit tarkoittavat samoja tai samankaltaisia tavaralajeja ja palveluja (TmiL 5 §, TavaramerkkiL 6 §).

Kaavailtu muutos johtaa vaihtoehtoisesti joko siihen, että laissa määrätyn yleistoimialan on katsottava tarkoittavan suojaa kaikilla toimialoilla tai sitten rekisteriviranomaisen tekemästä sekoitettavuusarviosta rekisteröintivaiheessa on luovuttava. Ensimmäinen vaihtoehto merkitsee rekisteröinnin vaikeutumista toiminimi- ja tavaramerkkiesteiden määrän kasvaessa räjähdysmäisesti, kun toiminimille annettaisiin tosiasiallista toimintaa laajempaa suojaa. Se saattaisi merkitä käytännössä myös tavaramerkkiluokituksen vesittymistä, koska yhdellä toiminimirekisteröinnillä saisi suojaa kaikilla toimialoilla.

Mikäli sekoitettavuusarviosta rekisteröintivaiheessa luovuttaisiin, siirtyisi vastuu toiminimien ja tavaramerkkien toimivuudesta nykyistä laajemmassa määrin ilmoittajalle. Joissakin Euroopan maissa tilanne ilmeisesti on tällainen. Ruotsissa on vireillä tavaramerkkilainsäädännön uudistamiseen liittyvä hanke, jonka mukaan rekisteriviranomaisen suorittamasta ennakkotutkimuksesta luovuttaisiin. Hankkeen etenemisestä ei ole täyttä varmuutta. Norja on ainakin muutama vuosi sitten tehnyt päätöksen tavaramerkkien sekoitettavuustutkimuksen edelleen säilyttämisestä.

Kaupparekisterin asiakkaat ovat pitäneet nykyisenlaista rekisteriviranomaisen suorittamaa toiminimen lainmukaisuuden tutkimista ennen rekisteriin merkitsemistä hyvänä menettelynä. Ehdotuksen toteutuessa toiminimilain 5 §:n mukainen sekoitettavuusharkinta jäisi enenevässä määrin tuomioistuimen tehtäväksi.

## b) Tietopalvelussa

Toimialan merkitys muuttuu myös tietopalvelun kannalta, jos toimialan tehtävä laissa muuttuu. Yleistoimiala kertoo lähtökohtaisesti vähemmän kuin yksilöidysti määritelty toimiala. Mitä enemmän toimiala vastaa tosiasiallista tilannetta, sitä merkittävämpää on siihen liittyvä tietopalvelu.

Yleistoimialakäsitteen mahdollistaminen saattaa johtaa vähitellen siihen, että kaupparekisteriin merkitty toimialatieto hankaloittaa tietopalvelun toimintaa; esim. kansainvälinen EBR-palvelu (European Business Register) saattaa vaikeutua. Tietopalvelutuotteissa (esim. CD-Katka) voi käyttää yhtenä hakutekijänä toimialatietoa. Kaupparekisteriin merkitty tieto yleistoimialasta ei välitä mitään tietoa tosiasiallisesta toiminnasta.

## c) Edustajan oikeuksien rajoitukset

Toimialan tehtävän muuttumisen kannalta olennainen on kysymys edustamisoikeuden rajoituksista. Ehdotuksen mukaan edustamisoikeutta voitaisiin rajoittaa yhtiöjärjestyksen määräyksellä toimialasta. Rajoituksen rekisteröinti ja kuuluttaminen eivät aina kuitenkaan riittäisi osoittamaan, että oikeustoimen kohde on tiennyt rajoituksesta.

Yhtiöjärjestyksessä voidaan ehdotuksen 6 luvun 29 §:n mukaan antaa yhtiön edustajille nykyisen kaltaisia oikeuksia kirjoittaa yhtiön toiminimi. Nimenkirjoitus voi olla määritelty abstraktisesti tai nimeltä mainiten. Abstraktisessa nimenkirjoitusoikeudessa yhtiöjärjestyksessä määrätään, mihin asemaan (esim. hallituksen jäsenyys) liittyy nimenkirjoitusoikeus. Toisessa vaihtoehdossa annetaan yhtiöjärjestyksessä hallitukselle oikeus päättää, kenelle nimeltä mainitulle henkilölle annetaan nimenkirjoitusoikeus. Kummassakin tapauksessa on yhtiöjärjestyksessä kerrottava myös nimenkirjoitustapa eli se, kirjoittaako oikeutettu (edustaja) toiminimen yksin vai yhdessä toisen sellaisen henkilön kanssa joka on oikeutettu kirjoittamaan toiminimen a) asemansa tai b) nimeltä annetun oikeuden perusteella toisen kanssa kaksi yhdessä.

Oikeutetut ovat voineet voimassa olevan lain mukaan tehdä yhtiön koko rekisteröidyn toimialan puitteissa yhtiötä sitovia toimia. Lakiehdotus sallii, ettei yhtiöjärjestyksessä lausuta mitään toimialasta. Silloin katsotaan, että yhtiöllä on yleistoimiala (kaikki mahdollinen toiminta kaikilla aloilla). Nimenkirjoittajien, siis ehdotuksen mukaisten edustajien, toimialan mukaiset toimet sitovat myös uuden lain mukaisesti yhtiötä. Mikäli halutaan, että yhtiö kantaa vastuun

yleistoimialaa rajatummasta toiminnasta, on ehdotuksen mukaan rajattu toimiala otettava yhtiöjärjestykseen. Rekisteröity ja kuulutettu rajoitukseen ei kuitenkaan suojaa yhtiötä tehokkaasti kolmanteen nähden (6 luku 31 § 2 mom.). Lakiehdotuksen 6 luvun 30 § 2 mom. sanamuotoa voinee tulkita myös niin, että yhtiöjärjestyksessä voitaisiin kullekin edustajalle rajata yleistoimialasta oma toiminta-alueensa. Tätä ei kuitenkaan tarkoitettane. Ts. yhtiö ei voi samanaikaisesti pitää laajaa yleistoimialaa ja toisaalta rajata edustajiensa toimivaltaa pilkkomalla toimialaansa eri vastuualueisiin. Selvyyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin joko 30 § 2 mom. sisältö poistettavaksi (vrt. hallituksen nimenkirjoittaminen) tai sanamuotoa vielä harkittavaksi vähemmän harhaanjohtavaksi.

## Muut elinkeinonharjoittajat ja toimiala

Mikäli osakeyhtiöiden toiminnan kannalta katsotaan välttämättömäksi sallia yleistoimialan käyttäminen, pitäisi yleistoimiala yhdenmukaisuuden vuoksi sallia muillekin elinkeinonharjoittajille. Yleistoimialakäsitteen sisältö pitäisi määritellä laissa ja ehdotuksessa olevaa määritelmää olisi ehkä syytä muuttaa niin, että poikkeama voisi seurata joko yhtiöjärjestyksestä tai laista. Tietyillä elinkeinonharjoittajillahan (esim. vakuutusyhtiö, työeläkevakuutus, luottolaitos) ei ole mahdollisuutta käyttää yleistoimialaa, vaan laissa on saatettu nimenomaan kieltää muun kuin laissa säädetyn liiketoiminnan harjoittaminen. Samoin ainoastaan erällä elinkeinonharjoittajilla on oikeus tällä hetkellä toimialamääräyksensä perusteella käyttää toiminimessään tiettyä sanaa (esim. talletuspankki, sijoitusrahastoyhtiö, sijoituspalveluyritys).

## Rekisteriviranomaisen kanta yleistoimialaa koskevasta ehdotuksesta

Rekisteriviranomaisen mielestä elinkeinonharjoittajien toimialaa koskevien määritelmien tulee jatkossakin olla elinkeinonharjoittajan säännöissä mainittu ja aina myös kaupparekisteriin merkittävä seikka. Tarvetta mahdollisimman laajojen määritelmien käyttämiseen ei pitäisi olla. Yritystoimintaa aloitettaessa ei ehkä vielä tiedetä aivan tarkalleen, mille aloille toiminta saattaa laajentua, mutta monen sivun mittaisen toimialaluettelon ilmoittaminen toimialaksi ei ole oikea tapa ratkaista asiaa; mikään yritys tuskin pystyy samanaikaisesti toimimaan kaikilla aloilla. Rekisterimerkinnän perusteella ei tällöin voisi enää päätellä, mitä yritys tosiasiallisesti tekee.

Jos uudistus kuitenkin etenee yleistoimialalinjalla, niin toimialasta on silloinkin säädettävä tehtäväksi rekisterimerkintä. Ei voida ajatella, että yleistoimialalla toimivan elinkeinonharjoittajan rekisteritiedoissa ei olisi lainkaan merkintää toimialasta. Rekisteritietojen käytettävyys kärsii, jos toimivien yritysten toimialasta ei ole merkintää rekisterissä.



European Business Register (EBR) on tietopalveluhanke, jonka kautta on mahdollista saada hankkeessa mukana olevien valtioiden kaupparekisteriin merkittyjen yhtiöiden tietoja. Suppean kartoituksen perusteella voidaan todeta, että osakeyhtiöiden osalta lähes kaikista maista löytyy kaupparekisteritietoja toimialasta. Tietojen kuvaustapa voi vaihdella koodatusta luokituksesta tekstimuotoiseen.

## 7. Osakkeiden nimellisarvottomuus

Toimikunnan ehdotuksessa esitetään siirtymistä aidosti nimellisarvottomaan järjestelmään, jossa osakeyhtiön osakkeet ja osakepääoma on erotettu toisistaan. Osake ei enää edusta samalla tavalla osuutta osakepääomasta kuin aiemmin; osakkeita voidaan antaa korottamatta osakepääomaa ja osakkeenomistajan pitäisi pystyä tietämään yhtiön hallussa olevien osakkeiden lukumäärä. Vuoden 1999 alusta voimaan tulleen OYL:n muutoksen myötä osakeyhtiöt saattoivat luopua osakkeen nimellisarvosta ja siirtyä käyttämään kirjanpidollista vasta-arvoa, johon kuitenkin sovelletaan samoja säännöksiä kuin osakkeen nimellisarvoon. Kirjanpidollinen vasta-arvo ei siten ole nimellisarvottomuutta. Pääomadirektiivi edellyttää, ettei osakkeita saa antaa vastikkeesta, joka on niiden nimellisarvoa tai nimellisarvon puuttuessa, kirjanpidollista vasta-arvoa pienempi. Mietinnössä todetaan, että direktiivin sisältö on varsin epäselvä. Mietinnöstä ilmenee, että esimerkiksi Isossa-Britanniassa on toivottu direktiivin sisällön selvittämistä, ennen kuin nimellisarvottomaan järjestelmään voidaan siirtyä. Tilanne on varmaankin edelleen hieman epäselvä, vaikka korkean tason työryhmän raportti on annettu Ison-Britannian uudistustyön jälkeen (Mietintö s. 56).

Nimellisarvoton järjestelmä tuo kiistatta mukanaan joitakin etuja. Osakkeiden nimellisarvo ja kirjanpidollinen vasta-arvo ovat euroon siirtymisen vuoksi useilla yhtiöillä edelleen pitkiä desimaalilukuja, ja osakepääomaan vaikuttavien päätösten tekeminen monta desimaalia sisältävillä luvuilla on hankalaa. Osakkeiden muuntaminen toisenlajiseksi helpottuisi, koska muuntaminen voitaisiin toteuttaa antamalla yhtä osaketta vastaan useita toisenlajisia osakkeita. Osakeannissa uusien osakkeiden merkintähinta voidaan sijoittaa muuallekin kuin osakepääomaan, jos yhtiö katsoo sen tarpeelliseksi. Nimellisarvottomaan järjestelmään on katsottu voitavan liittää myös mahdollisuus osakkeiden antamiseen maksutta yhtiölle itselleen. Suunnattu osakeanti yksityisessä osakeyhtiössä voi tämän jälkeen muodostua täysin tarpeettomaksi, koska yhtiö voi koska tahansa antaa itselleen tarvittavan määrän uusia osakkeita, joita voidaan edelleen tarjota muiden ostettavaksi. Näin voinee tapahtua, jos verotuksellisesti tai muusta syystä järjestelyn toteuttaminen koetaan järkeväksi. OYL:n edellyttämä alikurssikielto poistuisi nimellisarvottoman järjestelmän mukana.

Osakeyhtiölain kokonaismuutosta säädettäessä ei voida unohtaa kokonaan perinnettä, jota on noudatettu ainakin sata vuotta. Nimellisarvoinen järjestelmä on selkeä, kun osakkeiden lukumäärä kerrottuna nimellisarvolla muodostaa osakepääoman. Lukuisissa

yhtiöjärjestyksissä ja muissa sopimuksissa on käytetty nimellisarvoa apuna määriteltäessä joitakin oikeuksia. Lunastuslausekkeissa käytetään osakkeen lunastushintana toisinaan nimellisarvoa. Erilajisissa osakkeissa etuus voi olla sidottuna nimellisarvoon, esim. 5 % nimellisarvosta. Nettovarallisuuden jaossa esiintyy yhtiöjärjestyksessä määräyksiä, joiden laskeminen edellyttää nimellisarvon tuntemista. Vaihtovelkakirjalainojen ja optioiden ehdot ovat nyt rakentuneet siten, että nimellisarvo tai kirjanpidollinen vasta-arvo ilmenee sopimuksesta. Mikäli osakkeen merkintähinnaksi on sovittu nimellisarvo, nimellisarvosta luopuminen saattaa tuottaa ongelmia. PRH:lle ei ole tullut juurikaan palautetta, jossa olisi toivottu osakkeen nimellisarvosta luopumista.

Ehdotuksen perusteluissa on todettu alikurssikiellon olevan ongelma nykyisessä pääomajärjestelmässä. Alikurssikielto tuskin on kuitenkaan ollut erityinen ongelma osakepääoman korotustilanteissa. Työryhmän mietinnössäkkin on todettu, että pääomadirektiivin sisältö ei ole tältä osin täysin selkeä. Tästäkin syystä on outoa, että siirtymäsäännös on laadittu niin, että kaikki yhtiöt siirtyvät nimellisarvottomaan järjestelmään lain voimaantulon myötä. Rekisteriviranomaisen mielestä nimellisarvosta tai kirjanpidollisesta vasta-arvosta luopumisen tulisi aina tapahtua yhtiön omalla päätöksellä, yhtiöjärjestystä samalla muuttamalla. Yhtiöiden siirtäminen suoraan lainsäätäjän määräyksellä nimellisarvottomaan järjestelmään on arveluttavaa etenkin, jos tulkinta direktiivin sisällöstä osoittautuu vääräksi. Nimellisarvon säilyttäminen ei ole ehdotetun lain vastaista, joten olisi kummallista, jos yhtiöiden pitäisi tehdä päätökset siirtyä takaisin nimellisarvoiseen järjestelmään, josta ne lainsäätäjän määräyksellä ovat joutuneet luopumaan.

Yhtiöt ovat voineet ottaa 1.1.1999 alkaen käyttöön osakkeen kirjanpidollisen vasta-arvon. Ehdotuksen mukaan nämä yhtiöt eivät enää voisi soveltaa nimellisarvoa koskevia säännöksiä miltään osin. Uudessa pääomajärjestelmässä lienee mahdollista säilyttää nimellisarvoon läheisesti rinnastuva kirjanpidollinen vasta-arvokin. Rekisteriviranomaisen mielestä yhtiöiden omaan harkintaan tulee jäädä päätös siirtymisestä nimellisarvoon tai nimellisarvottomuuteen silloinkin, kun yhtiön osakkeella on kirjanpidollinen vasta-arvo.

Sopimusvapauden periaatteiden mukaisesti yhtiöillä on oikeus edelleen säilyttää osakkeen nimellisarvo uudessakin pääomajärjestelmässä. Ehdotuksen lakitekstissä on kuitenkin vain yksi pykälä, jossa säädetään osakkeen nimellisarvosta. Rekisteriviranomainen esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi, pitäisikö lain selkeyden vuoksi säännellä joitakin asioita nimellisarvoisessa järjestelmässä paremmin ja selkeämmin. Nimellisarvon muuttamisesta voitaisiin myös säätää.

## 8. Tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen

Ehdotuksen 7 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan osakeyhtiöllä on oltava tilintarkastaja, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Samassa momentissa on säädetty tilintarkastusvelvollisuudesta, joka koskee suurempia osakeyhtiöitä. Luopuminen tilintarkastuspakosta edellyttää määräystä yhtiöjärjestyksessä, ja tällainen määräys voidaan ottaa jo perustamisvaiheessa.

## Hyväksytyn tilintarkastajan valinta

Vaikka pienille osakeyhtiöille sallittaisiin mahdollisuus luopua tilintarkastusvelvollisuudesta, yhtiön on kuitenkin valittava hyväksytty tilintarkastaja niissä tilanteissa, joissa rekisteriin ilmoitetaan osakepääomaan liittyviä seikkoja (yhtiön perustaminen, uusien osakkeiden rekisteröiminen (9:13), osakepääoman korotus (11:4), sulautumisen ja jakautumisen täytäntöönpano). Hyväksytyn tilintarkastajan tulee allekirjoittaa todistus siitä, että osakeyhtiölain säännöksiä osakkeiden maksamisessa on noudatettu.

Ehdotuksessa ei ole tarkemmin säädetty, kuka valitsee hyväksytyn tilintarkastajan. Jos osakeyhtiöllä on yhtiöjärjestyksessään määräys tilintarkastajasta, tilintarkastajan valinnasta päättävät aina osakkeenomistajat yhtiökokouksessa; perustamisvaiheessa osakkeita merkinneet henkilöt valitsevat tilintarkastajan. Rekisteri-ilmoitukseen liitettävän todistuksen allekirjoittajana voi ilmeisesti olla myös muu henkilö kuin yhtiölle valittu tilintarkastaja. Todistusta allekirjoittavan henkilön tehtävänä on kuitenkin ilmeisesti tarkastaa hallituksen toimia siltä osin, kuin kyse on osakepääoman maksamisen tarkkailusta. Tämä puoltaa näkemystä, jonka mukaan hyväksytyn tilintarkastajan valitsemisesta päätetään yhtiökokouksessa. Näin ollen tilintarkastuspakosta luopuneenkin yhtiön tulee muistaa valita aina tilintarkastaja tehdessään em. osakepääomaan mahdollisesti vaikuttavan päätöksen tai antaessaan hallitukselle valtuutuksen osakeantiin, optio-oikeuksien antamiseen tai osakepääoman korottamiseen. Henkilön valinnasta voidaan toki päättää erillisessä yhtiökokouksessakin. Rekisteriviranomaisen tulee ilmeisesti pyytää ilmoittajalta näissä tapauksissa selvitys siitä, että hyväksytyn tilintarkastajan valinta on suoritettu yhtiökokouksessa.

## Rekisterimerkintä luopumisesta

Kaupparekisterilain 9 §:n mukaan tilintarkastaja on ilmoitettava rekisteriin merkittäväksi. Kaikkien osakeyhtiöiden rekisterimerkinnöissä ei vielä ole merkintää tilintarkastajista, koska yhtiöt ovat laiminlyöneet ilmoitusvelvollisuutensa. Tilintarkastajan ilmoittamatta jättämisen perusteella osakeyhtiötä ei voida määrätä selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi, joten siitä seikasta, että yhtiön rekisteritiedoissa ei ole merkintää tilintarkastajista, ei voida päätellä, että yhtiö on luopunut tilintarkastusvelvollisuudesta. PRH

ehdottaa, että mikäli tilintarkastuspakosta luovutaan, yhtiöiden rekisteritietoihin säädetään tehtäväksi merkintä siitä, että yhtiöllä ei ole tilintarkastusvelvollisuutta. Tällöin seikkaa ei tarvitse yrittää selvittää yhtiön yhtiöjärjestyksestä, vaan se voidaan todeta rekisteriotteelta.

## Vähemmistön oikeus tilintarkastajan valitsemiseen

Ehdotuksen 7 luvun 5 § sisältää säännökset vähemmistön oikeudesta vaatia yhden ylimääräisen tilintarkastajan (ns. lisätilintarkastaja, myös termiä vähemmistötilintarkastaja on käytetty) valitsemista yhtiökokouksessa. Ehdotetun sanamuodon mukaan tämä ns. vähemmistösuojasäännös tulee sovellettavaksi vain yhtiöissä, joissa ei yhtiöjärjestyksen mukaan ole valittava tilintarkastajaa. Sanamuodostaan huolimatta säännöstä lienee tarkoitettu sovellettavaksi myös yhtiöissä, joissa yhtiöjärjestyksen mukaan on valittava tilintarkastaja. Lisätilintarkastajan valinta vähemmistösuojasäännöksenä ei ilmeisestikään voi riippua siitä, onko yhtiöllä tilintarkastuspakko vai ei.

Perusteluissa on lisäksi mainittu, että yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä osakkeenomistajan kannalta edullisemmasta menettelystä, esim. siitä, että jokaisella osakkeenomistajalla on oikeus vaatia tilintarkastajan valitsemista. Lakitekstistä tämä mahdollisuus ei kuitenkaan käy ilmi.

Vähemmistön vaatimuksesta yhtiökokouksessa valittu tai lääninhallituksen määräämä henkilö tulee ilmeisesti kaupparekisterilain 9 §:n säännöksen mukaan ilmoittaa rekisteriin merkittäväksi. Mikäli tilintarkastuspakosta päätetään luopua, vähemmistösuojasäännöksen käyttäminen saattaa yleistyä.

Vähemmistösuojasäännöksen perusteella valittavaa tilintarkastajaa ei enää luontevasti voida merkitä rekisteriin lisätilintarkastajana, koska tämä useimmiten on yhtiön ainoa tilintarkastaja. OYL:n mukaan tämän tilintarkastajan toimikausi ei saa olla yhtä tilikautta pitempi eikä hänelle valita varahenkilöä, vaikka hän olisi fyysinen henkilö. Muutoin hänen tulee osallistua tilintarkastukseen samoin oikeuksin ja velvollisuuksin kuin muut tilintarkastajat. OYL:n mukaan yhtiökokouksen enemmistö voi suostua vähemmistön tekemään vaatimukseen, joten vähemmistötilintarkastaja voidaan ilmeisesti valita vuosittain yhtiökokouksessa sellaisessakin yhtiössä, joka on luopunut tilintarkastuspakosta. Tällöin on pohdittava kysymystä, tulisiko yhtiöjärjestyksessä olevaa määräystä myös muuttaa, jos osakkeenomistajien määräenemmistö (2/3) hyväksyy tilintarkastajan valinnan.

Mikäli tilintarkastuspakosta luopumista tarkoittavat säädökset toteutuvat, tulee vähemmistötilintarkastajaa koskevat säädökset uudistaa.

## Tietopalvelun ongelmat

Muutosehdotus saattaa aiheuttaa kaupparekisterin tietopalvelun kannalta ristiriitaisilta näyttäviä rekisterimerkintöjä. Kun yhtiöjärjestyksessä sallitaan tilintarkastajattomuus, tästä seikasta todennäköisesti tehdään selvyyden vuoksi rekisterimerkintä. Kun vähemmistötilintarkastaja tulee valituksi, siitä tulee tehdä ilmoitus ja tieto merkitään rekisteriin. Tieto on oleellinen tietopalvelun ja lisäksi tilinpäätösvalvonnan kannalta, jotta tilinpäätökseltä tiedettäisiin edellyttää tarkastusta. Näin rekisteritiedoissa olisi sekä merkintä tilintarkastajattomuudesta että tilintarkastajasta.

Mikäli pienempien osakeyhtiöiden tilintarkastuspakosta luovutaan, PRH:lle toimitettujen tilinpäätösten käsittely monimutkaistuu, koska tilintarkastuksen tarpeellisuus on erikseen tarkastettava. Ehdotettu muutos merkitsi, että toimitetuille tilinpäätöksille joudutaan tekemään myös osittain asiallinen tarkastus. Tällä hetkellä tilinpäätösilmoitusten käsittelyn yhteydessä ennen rekisterimerkinnän tekemistä saapuneille asiakirjoille tehdään muodollinen tarkastus eli tarkastetaan, että mukana on kaikki tarvittavat asiakirjat. Jos asiakirjoissa on oleellisia puutteita, ilmoittajaa kehoitetaan korjaamaan puutteet ennen rekisteröintiä. Tilintarkastuskertomuksen tai tilintarkastusmerkinnän puuttuminen on oleellinen puute osakeyhtiössä, jossa yhtiöjärjestyksen mukaan on tilintarkastaja.

Tilinpäätösasiakirjojen toimittamisvelvollisuus säilyy entisenä. Tilinpäätöksistä annettavan tietopalvelun kysyntä voi pienentyä, koska tilinpäätösten sisältöä ei välttämättä tarkasta yksikään ulkopuolinen. Samasta syystä myös tilinpäätösten luotettavuus saattaa laskea. Rekisteriviranomainen joutuu harkitsemaan, tuleeko tilinpäätösten toimittamista koskevaan rekisterimerkintään lisätä tieto, että tilinpäätöksiä ei ole tarkastettu niissä osakeyhtiöissä, jotka ovat luopuneet tilintarkastusvelvollisuudesta. Tilinpäätösinformaatiota tarvitsevan tahon kannalta voi olla oleellista, että tieto suoritetusta tilintarkastuksesta on helposti nähtävissä. Tällaista merkintää ei tarvitsisi tehdä siinä tapauksessa, jos rekisteritiedoissa olisi merkintä, että yhtiöllä ei ole tilintarkastajaa. Toisaalta yhtiön koko voi vaihdella niin, että jonakin vuonna yhtiöllä on velvollisuus muuttaa yhtiöjärjestyksensä ja valita tilintarkastaja, mutta silti edellisen tilikauden tilinpäätöstä ei ole tarvinnut tarkastaa. Rekisteritiedoista on tällöin vaikea päätellä, onko toimitettu tilinpäätösaineisto tilintarkastettu vai ei.

## 9. Siirtymäsäännökset

Kun lain ja siirtymäsäännösten lopullinen sanamuoto on vielä kirjoittamatta, siirtymäsäännöksistä on hankala lausua mitään kovin yksityiskohtaista. Mikäli ehdotuksen sisältämät uudet periaatteet päätetään toteuttaa, tulee siirtymäsäännösten laatiminen olemaan

haastava tehtävä. Muutamasta PRH:n kannalta tärkeäksi koetusta yksityiskohdasta voidaan kuitenkin jo nyt lausua jotakin.

Yhtiöjärjestys on yhtiön tärkein sopimus. Kun lain muutoksella halutaan lisätä yhtiön osakkaiden sopimusvapautta, luontevin paikka sovittujen asioiden kirjaamiseksi ja julkistamiseksi on yhtiöjärjestys. Yhtiöjärjestys sisältää osakkaiden hyväksymän tahdonilmauksen, joten sen muuttaminen lain säädöksellä olisi rajoitettava poikkeuksellisiin tilanteisiin. Muussa tapauksessa yhtiöjärjestyksen lukeminen vaikeutuu huomattavasti. Esimerkiksi Suomen liittyessä Euroopan unioniin tapahtunut ns. ulkomaalaiskiellon lailla tapahtunut poistaminen on yleisesti tiedossa, vaikka lukuisissa yhtiöjärjestyksissä on edelleen tällainen kielto. Sen sijaan vuonna 1997 voimaan tulleiden muutosten johdosta kaupparekisterissä on edelleen jopa kymmeniä tuhansia yhtiöjärjestyksiä, joiden oikea tulkinta vaatii hyvää yhtiölainsäädännön tuntemusta.

Vaikka periaate, jonka mukaan yhtiöiden ei tarvitse tehdä lainsäädännön muuttumisesta johtuvia muutoksia yhtiöjärjestyksiinsä joko määräajassa tai lainkaan, on joltakin osin helpottanut yhtiöiden tilannetta, rekisteritietojen ajantasaisuus ja selkeys sekä yhtiöiden käsitys voimassa olevista tiedoista on selvästi kärsinyt. Tämän vuoksi rekisteriviranomainen ei pidä suotavana, että yhtiöjärjestyksen sisältöä muutettaisiin suoraan lainsäädännöllä muulloin kuin milloin se jäisi lain pakottavan säädöksen vastaiseksi. Tämä ei ole ristiriidassa sen kanssa, että osakkaat voivat ehdotuksen mukaan, niin halutessaan, luopua erillisestä yhtiöjärjestyksestä.

## Nimellisarvoton järjestelmä ja siirtymäsäännökset

Mietinnön mukaan siirtymäsäännökset ehdotetaan kirjoitettavaksi siten, että yhtiöt siirtyvät nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään, elleivät itse pääätä säilyttää nimellisarvoja.

Ehdotettu tapa on rekisterinpidon kannalta ongelmallinen. Ehdotus tarkoittanee, että tietyn ajan kuluttua rekisterinpitäjä poistaisi nimellisarvoa/kirjanpidollista vasta-arvoa koskevat rekisterimerkinnät. Sen sijaan rekisteriviranomainen ei voi viran puolesta muuttaa yhtiöjärjestyksiä tai muita sopimuksia, kuten optioiden tai vaihtovelkakirjalainan antaminen, joissa nimellisarvo tai kirjanpidollinen vasta-arvo on mainittu. Useissa tapauksissa esim. optioiden tai vaihtovelkakirjalainan perusteella tapahtuvan osakepääoman korottamista koskevat ehdot ovat voimassa kymmeniä vuosia. Sekavuutta lisäisi se, että nimellisarvo voitaisiin ottaa uudelleen käyttöön yhtiön päätöksellä. Yhtiöjärjestyksen lukijan tulisikin joka kerta erikseen selvittää, onko nimellisarvo tai kirjanpidollinen vasta-arvo yhtiöjärjestyksessä siksi, että voimaantulosäännöksen nojalla kumottua tietoa ei vielä ole poistettu vai sen vuoksi, että se on otettu sinne lain voimaantulon jälkeen tehdyllä päätöksellä. Kuten edellä jo on todettu rekisteriviranomainen katsoo, että nimellisarvosta tai kirjanpidollisesta vasta-arvosta luopumisen tulisi aina tapahtua yhtiön omalla päätöksellä, yhtiöjärjestystä samalla muuttamalla.

Mietinnön sivulla 76 on todettu, että mikäli yhtiön yhtiöjärjestykseen sisältyisi nimellisarvoihin liitettyjä oikeuksia, meneteltäisiin samalla tavalla kuin euron käyttöönotton yhteydessä meneteltiin; muutos ei vaikuttaisi tällaisiin oikeuksiin. Perustelujen mukaan tilanne ei muutenkaan olennaisesti poikkea euron käyttöön ottamiseen liittyvästä nimellisarvoista luopumisesta. Siirtyminen nimellisarvottomaan järjestelmään on kuitenkin selvästi radikaalimpaa kuin osakkeen nimellisarvosta luopuminen ja siirtyminen kirjanpidolliseen vasta-arvoon. Tilanne poikkeaa olennaisesti nykyisestä, kun ehdotetun järjestelmän mukaan ei olisi enää mitään nimellisarvoa vastaavaa kirjanpidollista vasta-arvoakaan.

## Vähimmäis- ja enimmäispääoma

Ehdotettu laki ei sisällä enää myöskään yhtiöjärjestykseen otettuja määräyksiä vähimmäis- ja enimmäispääomasta. Lienee kuitenkin mahdollista, että sopimusvapauteen vedoten osakkaat haluavat jatkossakin asettaa tällaisia rajoituksia yhtiön sisäiseen päätöksentekoon. Siirtymäsäännöksissä on määrättävä, jäävätkö aiemmin rekisteröidyt rajoitukset voimaan. Rekisteriviranomainen katsoo, että ne ilmaisevat osakkaiden tahtoa ja niiden poistaminen yhtiöjärjestyksestä tulisi tapahtua ainoastaan osakkaiden päätöksellä eli yhtiöjärjestyksen tätä koskevan kohdan muuttamisella. Lakia muutettaessa tulisi huomioida myös kaupparekisterilaki ja ratkaista, jäävätkö jo rekisteröidyt vähimmäis- ja enimmäispääomatiedot rekisterimerkinnöiksi vai ainoastaan yhtiöjärjestykseen.

## Asunto-osakeyhtiölakiin omat säännöksensä

Mietinnön sivulla 76 on todettu, että osakeyhtiölakia säädettäessä on tarkistettava myös asunto-osakeyhtiölaissa olevat viittaukset osakeyhtiölakiin. Edelleen on todettu, että harkittavana on myös tehtyjen viittausten korvaaminen asunto-osakeyhtiölakiin lisättävillä kattavilla säännöksillä. PRH:n mielestä on syytä kirjoittaa asunto-osakeyhtiölaki niin, että siellä ei ole mitään viittauksia osakeyhtiölakiin. Ehdotetut osakeyhtiölain muutokset ovat suurimmalta osaltaan tarkoitettu yritystoimintaa harjoittavia osakeyhtiöitä varten ja soveltuvat huonosti, jos ollenkaan, asumistarpeen tyydyttämiseksi perustettuihin asunto-osakeyhtiöihin. Viittauksia tarkistamalla ei todennäköisesti saavuteta hyvää ja käyttökelpoista lopputulosta.

## 10. Yksityiskohtien kommentointia

### 1 LUKU: Keskeiset periaatteet

Ehdotetussa laissa on pyritty aiempaa parempaan selkeyteen ja lain helppokäyttöisyyteen. Tästä syystä olisi toivottavaa, että lain ensimmäisessä luvussa määriteltäisiin yksityinen ja julkinen osakeyhtiö.

1 luvun 2 § sisältää määräyksen osakkeenomistajan rajoitetusta vastuusta. Pääomayhtiön peruseriaatteiden mukaisesti osakkeita merkinneellä henkilöllä ei ole muuta velvollisuutta kuin suorittaa osakkeen merkintähinta. Elinkeinotoimintaa harjoittavan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä määrätty maksuvelvollisuus on poikkeus tästä periaatteesta, eikä maksuvelvollisuus myöskään voine olla rajoittamaton. Rekisteriviranomainen ehdottaa, että lakiin lisätään määräys, jonka mukaan näissä tapauksissa yhtiöjärjestyksessä tulee olla määräys maksun suuruudesta tai sen laskemisen perusteista.

1 luvun 4 §:n säännös osakkeiden vapaasta luovutettavuudesta vastaa OYL:n 3:2 §:n säännöstä. Perustelujen mukaan ei ole ollut tarkoitus muuttaa voimassaolevaa periaatetta. Lausekkeen sanamuotoa on nyt kuitenkin muutettu niin, että siinä ei enää mainita laissa mahdollisesti olevista hankkimis- tai luovutusrajoituksista. Selvyyden vuoksi jo peruseriaatteen yhteydessä voisi todeta nykyisen OYL:n tapaan, että oikeutta osakkeiden hankkimiseen luovutuksen jälkeen voidaan yhtiöjärjestyksen määräyksellä rajoittaa vain 3 luvun 7 ja 8 §:n mukaisesti. Yhtiöjärjestykseen otettavalla määräyksellä ei voida etukäteen rajoittaa oikeutta luovuttaa osakkeita, mikä olisi hyvä todeta laissa ja näin muuttaa voimassaolevan säädöksen epätäsmällistä sanontaa. Osakkeiden hankkimista rajoittavia määräyksiä ovat säännökset yhtiön oikeudesta hankkia omia osakkeitaan. Luovutettavuutta rajoittavana määräyksenä voitaneen pitää myös ehdotuksen 18 lukuun sisältyvää vähemmistöosakkeiden lunastusta koskevaa säännöstöä.

### 2 LUKU: Perustaminen

Suksessiiviperustamisen kieltäminen



Ehdotuksen 2 luvun 1 §:n mukaan yhtiön perustamisesta laaditaan perustamissopimus, jonka kaikki osakkeita merkitsevät henkilöt allekirjoittavat. Perustelujen mukaan lähtökohtana on, että yhtiön osakkeenomistajat ovat tiedossa perustamistoimien alkaessa. Ehdotuksen mukaan vain tämä ns. simultaaniperustaminen on sallittua. Osakeyhtiölain (OYL) mukaan perustamisesta on laadittava perustamiskirja ja pidettävä erillinen perustamiskokous, jossa osakkeita merkinneet henkilöt päättävät yhtiön perustamisesta. OYL sallii sekä simultaaniperustamisen että suksessiiviperustamisen. OYL:n 1.4.2001 voimaan tulleen muutoksen (1094/2000) mukaan osakeyhtiö voidaan perustaa perustamiskokousta pitämättä, jos perustajat merkitsevät yhtiön kaikki osakkeet (2:2a §).

Pääsääntöisesti osakkeenomistajiksi tulevat henkilöt ovat tiedossa yhtiötä perustettaessa. Perustelujen mukaan (s. 46) laajemman osakkeenomistajajoukon kerääminen voidaan toteuttaa perustamisen jälkeen osakeannilla ja tästä syystä vain simultaaniperustaminen säädetään mahdolliseksi. Toisinaan saattaa kuitenkin olla tarvetta saada riittävän suuri määrä osakkeita merkinneitä henkilöitä kokoon ennen kuin päätetään yhtiön perustamisesta. Yhtiön toiminnan aloittaminen ei ehkä ollenkaan onnistu, jos riittävän suurta määrää merkitsijöitä ei saada kokoon. Jos tämä seikka saadaan simultaaniperustamisen seurauksena selville vasta yhtiön perustamisen jälkeen, yhtiö joudutaan tarpeettomana purkamaan selvitystilan kautta. Osakeyhtiölaki antaa nyt paremmat mahdollisuudet eri tilanteita varten eikä nykyisessä käytännössä ole ilmeisesti ilmennyt suuria ongelmia; osakeyhtiön perustamisessa voidaan nytkin yhdistää perustamiskirja ja perustamiskokouksen pöytäkirja yhdeksi asiakirjaksi. Suuria ongelmia ei ilmeisesti myöskään ole ilmennyt perustajien tehtävien ja vastuun kannalta.

## Perustamiskirjan alkuperäisyys

Kaupparekisteriasetuksen 12 §:n mukaan osakeyhtiön perusilmoitukseen on liitettävä perustamiskirja alkuperäisenä. PRH esittää, että jatkovalmistelussa selvitetään, onko tarpeen liittää osakeyhtiön perustamissopimus alkuperäisenä ilmoitusasiakirjoihin vai riittääkö oikeaksi todistettu ote tai jäljennös asiakirjasta.

## Rinnakkaistoiminimet

Ehdotuksen 2 luvun 4 §:n mukaan toiminimi on mainittava yhtiöjärjestyksessä, mutta ehdotuksessa ei säädetä mitään toiminimien erikielisten ilmaisujen ottamisesta yhtiöjärjestykseen. Toiminimilain 11 §:ssä säädetään ainoastaan toiminimien erikielisten ilmaisujen rekisteröimisestä. OYL:n 2 luvun 3 §:n mukaan on jokainen toiminimen ilmaisu (ns. rinnakkaistoiminimi) mainittava yhtiöjärjestyksessä. Ehdotuksen sanamuodon perusteella jää nyt epäselväksi, voiko osakeyhtiö lainkaan ottaa käyttöönsä toiminimen erikielistä ilmaisua ellei rinnakkaistoiminimeä ole määrätty mitään yhtiöjärjestyksessä. Toiminimilain 11 §:n säännös korostaa toiminimen ykseyttä; elinkeinonharjoittajalla on vain yksi toiminimi, joka kyllä voidaan ilmaista eri kielillä. Tämän mukaisesti erikieliset ilmaisut ovat yhtiöjärjestyksessä

mainittavia asioita. PRH esittää, että ehdotuksen määräystä täsmennetään OYL:n em. säännöksellä.

## Rekisteröinti-ilmoituksen määräaika

Ehdotuksen 2 luvun 10 §:n mukaan yhtiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta uhalla, että perustaminen raukeaa. Ehdotuksen perusteluissa mainitaan erheellisesti, että rekisteröinnin olisi tapahduttava kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta. Ilmoituksen vireilletulo rekisteriviranomaisessa kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta kuitenkin riittää, ja ilmoituksen käsittely ja yhtiön merkitseminen rekisteriin voi tapahtua tämän ajan jälkeenkin; ilmoitusta voitaneen joutua korjauttamaan esim. toiminimiesteen vuoksi.

Määräajan lyhentäminen nykyisestä kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen aiheuttaa tarpeettomasti perustamisten raukeamista. Osakeyhtiön perustaminen tapahtuu tälläkin hetkellä lähes aina simultaaniperustamisena, ja kuuden kuukauden määräaika on hyvin omaksuttu. Nykyisestä määräajan pituudesta ei ilmeisesti ole aiheutunut merkittävästi ongelmallisia tilanteita.

## Jälkiapportti

Lakiehdotuksen 2 luvun 17 §:ään on ollut tarkoitus ottaa OYL:n 2:15 §:n jälkiapporttia koskevat säännökset, jonka viimeisen momentin mukaan yhtiökokouksen päätös on ilmoitettava rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa. Saman momentin mukaan ilmoitukseen on liitettävä hallituksen laatima kirjallinen selvitys hankinnasta ja tilintarkastajan lausunto omaisuudesta. Ehdotuksen 2 luvun 17 §:n 2 momentti sisältää ilmeisesti virheellisesti määräyksen, jonka mukaan selvitys ja lausunto on rekisteröitävä kaupparekisteriin. Todennäköisesti on edelleen ollut tarkoitus säätää, että yhtiökokouksen päätös ilmoitetaan rekisteriin merkittäväksi ja että ilmoitukseen tulee liittää päätöspöytäkirjan lisäksi em. selvitys ja lausunto. Liiteasiakirjat tulevat näin julkisiksi, mutta niiden sisältöä ei liene tarkoitus merkitä yhtiön rekisteritietoihin.

## 3 LUKU: Osakkeet

### Erilajisista osakkeista

Osakkeet tuottavat pääsääntöisesti yhtiössä yhtäläiset oikeudet. Voimassa olevan lain mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä, että yhtiössä on tai voi olla oikeuksiltaan toisistaan poikkeavia osakkeita. Osakkeiden väliset erot tulee ilmetä yhtiöjärjestyksestä. Ongelmallisten käytännön kokemusten johdosta osakeyhtiölakiin otettiin osittainen sopimusvapaus erilaisten osakkeiden osalta lainmuutoksella 1.9.1997 ( 14.2.1997/145). Osakeyhtiölain tuolloin muutettujen säännösten mukaan erilajisia osakkeita ovat aina ne osakkeet, jotka poikkeavat toisistaan joko siten, että osake tuottaa erilaisen äänimäärän tai siten, että osake tuottaa erilaisen oikeuden jaettaessa yhtiön varoja.

Muiden erojen suhteen yhtiö itse valitsee, muodostavatko nämä toisistaan poikkeavat osakkeet oman osakelajinsa vai eivät. Mikäli nämä sovitaan erilajisiksi, on määräyksen ilmentävä yhtiöjärjestyksestä. Osittainen sopimusvapaus selvensi vaikeita käytännön tilanteita erilajisten osakkeiden osalta. Erilajisten osakkeiden yhteydessä on lisäksi huomattava, että tietyt asiat ratkaistaan yhtiökokouksessa siten, että päätöksen pätevyys edellytyksenä on lisäksi se, että päätöstä kannattaa määränemmistö kunkin osakelajin kokouksessa edustetuista osakkeista (ns. luokkaaänestys).

Osakkeiden väliset erot voivat olla mitä moninaisimpia johtuen yhtiöiden eroista ja niiden tarpeista. Pörssiyhtiöiden kohdalla erot ovat lähinnä äänivaltaeroja ja varallisuuden jakoa koskevia eroja. Yksityisissä osakeyhtiöissä ja keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä eroja löytyy valtavasti. Luokkaaänestys ei monissakaan tapauksissa ole yhtiön tarkoitus eikä varmasti kenenkään edun mukaista.

Ehdotuksen 3 luvun 1 §:n mukaan osakkeet ovat aina erilajisia, kun osakkeet tuottavat yhtiössä erilaisen oikeuden tai velvollisuuden. Lakiehdotus, joka tähtää mahdollisimman suureen sopimusvapauteen, rajoittaisi nyt sitä osittaista sopimusvapautta, joka astui voimaan muutama vuosi sitten. Mikäli lakia muutetaan ehdotuksessa mainitulla tavalla erilajisten osakkeiden suhteen, tulee valmistella voimaannpanopykälää ja huomioida mm., että yhtiöillä on nyt yhtiöjärjestyksissään lukematon määrä pieniä eroja. Nämä erot eivät näy kaupparekisteristä, koska nämä osakkeet eivät ole olleet lain tarkoittamia erilajisia osakkeita. Ehdotetun muutoksen voimaantulo aiheuttaisi epäilemättä paljon ongelmallisia tilanteita. Lain muutos ei selkeyttäisikään tilannetta.

Uutuutena ehdotuksessa on 9 luvun 3 §:n 3 momentissa mainittu mahdollisuus määrätä yksityisen osakeyhtiön osalta yhtiöjärjestysmääräyksellä etuoikeudesta uusiin osakkeisiin. Jos osakelajien välillä on merkintäetuoikeudessa eroja, tulee harkita, pitäisikö osakkeet tällöin katsoa jo lain nojalla erilajisiksi.

## Vähä-ääninen osake

Ehdotuksen 3 luvun 3 §:n mukaan yhtiöllä voi olla osakkeita, jotka tuottavat äänioikeuden vain yhtiöjärjestyksessä määrätyissä asioissa. Näitä kutsutaan äänivallattomiksi osakkeiksi, mitä ei voida pitää kovin selkeänä, koska niillä kuitenkin on äänioikeus tietyissä asioissa.

Voimassa olevan lain mukaan tällaisia osakkeita esiintyy, mutta niillä täytyy olla jokin taloudellinen etuus; osakkeet ovat etuosakkeita. Voimassa olevat etuosakkeet siirtyisivät nyt ehdotuksessa tarkoitetuiksi äänivallattomiksi osakkeiksi. Voimaannapopykälissä annettaneen ohjeita, miten etuosakkeita nyt kohdellaan eli muutetaanko ne nyt äänivallattomiksi osakkeiksi.

Perusteluissa olisi selvyiden vuoksi syytä käsitellä myös tilannetta, jossa osakkeelta poistetaan yhtiöjärjestyksellä kaikki oikeudet. Ei ole täysin selvää, onko sen jälkeen enää mahdollista pitää niitä osakeyhtiöoikeudellisten periaatteiden mukaisina osakkeina. Ainakin joidenkin asiantuntijoiden mielestä osake ei ole velkasuhde yhtiön ja osakkeenomistajan välillä vaan yhtiösuhde, jonka osapuolia ovat yhtiön kaikki osakkaat (Kyläkallio-Iirola-Kyläkallio: Osakeyhtiö (2002) s. 182).

## Lunastuslauseke

Ehdotuksen 3 luvun 7 §:n määräys lunastuslausekkeen pakottavasta sisällöstä on melko tarkalleen sama kuin OYL:n 3:3 §:n määräys. Selvyiden vuoksi pykälässä olisi hyvä todeta, mistä seikoista tulee määrätä siinä tapauksessa, että yhtiöllä on lunastusoikeus. Lainkohdan määräyksen mukaan lunastuslausekkeessa on mainittava esim. yhtiölle esitettävän lunastusvaatimuksen aika. Lunastusoikeuden ollessa toissijaisesti yhtiöllä lausekkeessa ei aina tästä seikasta huomata määrätä mitään. Niin ikään lausekkeissa ei useinkaan ole määrätty, milloin ja miten hallituksen tulee antaa lunastamiseen oikeutetuille tieto siitä, käyttääkö yhtiö lunastusoikeuttaan, kun yhtiöllä on toissijainen lunastusoikeus.

Lunastuslauseketta koskeva pykälä on kirjoitettu siten, että jos yhtiöjärjestyksestä puuttuu jokin määräys, korvataan puuttuva määräys 2 luvun 5 §:n nojalla annetun asetuksen mukaisen perusyhtiöjärjestyksen asianomaisessa kohdassa olevalla määräyksellä. Lunastuspykälän tulisi olla mahdollisimman selkeä, jotta virheitä välttyttäisiin. Lunastuslauseke on tyypillisesti yhtiöjärjestykseen otettava määräys, joka pitää laatia tapauskohtaisesti jokaiselle yhtiölle itselleen sen omien tarpeiden mukaan. Tällä perusteella on vaikea ymmärtää, miten lausekkeen yksi kohta voidaan korvata perusyhtiöjärjestyksen määräyksellä. Välttämättä määräys ei sisällöltään ole lainkaan sitä, mitä osakkeenomistajat ovat kuvitelleet tahtovansa (toisaalta niin on varmaan lausekkeen tehottomuuskin). Ongelmalliseksi tilanne voi muodostua myös, jos perusyhtiöjärjestyksiä on useita ja niissä on erilaisia lunastuslausekemalleja tai perusyhtiöjärjestyksestä muutetaan ministeriön asetuksella.

Lainkohdan 2 momentti on kirjoitettu niin, että vain mikäli jostakin lunastuslausekkeen pakollisesta seikasta ei ole määrätty yhtiöjärjestyksessä, perusyhtiöjärjestyksen ao. kohta tulee noudatettavaksi. Lainkohdan perusteluissa on todettu lisäksi, että määräystä sovelletaan siinäkin tapauksessa, että lunastuslausekkeessa on lain edellyttämä määräys, mutta sen sisältö on vastoin lain pakottavia säännöksiä. Tällaista tilannetta ei pitäisi voida syntyä, koska rekisteriviranomainen tarkistaa lausekkeen lainmukaisuuden eikä pakottavien säännösten vastaisia määräyksiä voida ottaa yhtiöjärjestykseen (1 luvun 9 §). Jos yhtiöjärjestyksessä on lunastuslausekkeen edellyttämä määräys, mutta vasta tuomioistuimien toteaa sen lainvastaiseksi,

voiko perusyhtiöjärjestyksen määräys tulla tämän tilalle, koska yhtiöjärjestyksessä on kuitenkin asiasta määrätty? Onko lauseke edelleen tuomioistuimen linjan mukaisesti tehoton? Lakitekstin sanamuodon mukaan edellytetään määräyksen puuttumista.

#### 4 LUKU: Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakkeet

OYL:n 3a luvun 1 §:n 1 momentin mukaan osakkeiden liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään päättää yhtiökokous ottamalla siitä maininnan yhtiöjärjestykseen. Edelleen saman luvun 10 §:ssä on määrätty niistä seikoista, joista on samalla otettava määräys yhtiöjärjestykseen. Tämä yhtiöjärjestyksen muutos on mainitun 1 §:n mukaan ilmoitettava rekisteriin merkittäväksi. Mainitun 1 §:n 2 momentin mukaan rekisteriin on yhtiön ilmoituksen perusteella tehty merkintä, jonka mukaan yhtiön osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään määrätystä päivästä lukien. Nämä päätökset on voitu tehdä ja ilmoittaa eri aikoina, etenkin kun hallitus on voitu valtuuttaa määräämään ilmoittautumispäivä.

Mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen mukaan yhtiöjärjestykseen täytyy ottaa maininta siitä, että yhtiön osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään. Yhtiöjärjestykseen ei enää tarvitse ottaa arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) määräyksiä täsmäytyspäivästä. Ilmeisesti edelleen on tarkoitus tehdä merkintä yhtiön osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään. Ehdotuksen 4 luvun 7 §:n säännöstä olisi syytä kuitenkin täsmentää tältä osin. Ehdotuksen 4 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröimistä tarkoitettavaan ilmoitukseen tulee liittää arvopaperikeskuksen suostumus, jos yhtiön osake ei ole julkisen kaupankäynnin kohteena. Voimassa olevan lain mukaan suostumusta ei tarvita vielä yhtiöjärjestyksimuutosta rekisteröitäessä, vaan vasta ilmoitettaessa ilmoittautumispäivä rekisteriin merkittäväksi. Toivottavasti suostumus voidaan saada ennen yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröintiä niin, ettei päätöksen merkitseminen tästä syystä viivästy tarpeettomasti.

#### 5 LUKU: Yhtiökokous

Lakiehdotuksessa on luovuttu voimassa olevan lain 9 luvun 2 a – c §:n mukaisesta osakkaan mahdollisuudesta valtuuttaa yhtiön hallitus toimimaan asiamiehenä yhtiökokouksessa. Muutosta ei ole kummemmin perusteltu. Sen käytöstä ei todennäköisesti ole saatu riittävää näyttöä. Pienosakkaan puhevallan käyttöä menettely varmaan kuitenkin olisi omiaan palvelemaan, mikäli tämä mahdollisuus olisi osakkaiden tiedossa. Määräys on otettu lakiin 1.9.1997. Voikin ajatella, että ottaa oman aikansa ennen kuin poikkeuksellinen puhevallan käyttömahdollisuus tulee osakkeenomistajille tutuksi. Mainittakoon, että vuoden 1980 lain

uutuuksille, vaihtovelkakirja- ja optiolainoille ei myöskään aluksi näyttänyt olevan käyttöä, kunnes ne sitten 80-luvun lopulla suorastaan ryöpsähtivät yhtiöiden tietoisuuteen.

## 6 LUKU: Johto ja edustaminen

Ehdotettu muutos, jonka mukaan kaiken kokoisia yhtiöitä koskisi jatkossa pääsääntöisesti samat säännökset, on rekisteriviranomaisen mielestä sekä ilmoittajien että rekisteriviranomaisen kannalta hyvä.

Rekisteriviranomainen ei kuitenkaan ole pystynyt havaitsemaan tarvetta säätää toimielinten välisestä toimivallan siirrosta nyt ehdotetulla tavalla. Rekisterikäytännössä ei ole havaittu ongelmatilanteita siinä, että ilmoittajilla olisi ollut vaikeuksia noudattaa nykyisen lain toimivaltajakoa. Muotoseikkoihin kuuluvat väärät nimitykset (hallituksen kokousta on nimitetty yhtiökokoukseksi, jos hallitus = osakkeenomistajat) eivät ole tähänkään mennessä estäneet ilmoituksen käsittelyä rekisterissä. Pelättävissä on, että jatkossa kaksi eri tahoja voi päättää samasta asiasta eri tavalla; hallitus päättää jostakin yhtiön hallintoon kuuluvasta asiasta (valitsee toimitusjohtajan) ja yhtiökokous, jossa kaikki osakkeenomistajat paikalla, tekee myös päätöksen (valitsee toisen henkilön). Osakkeenomistajathan voivat yksimielisinä tehdä laillisia päätöksiä myös ilman että maininta asiasta on kokouskutsussa tai vieläpä päättää asioista ilman kokouksen koolle kutsumista. Kun tällaisessa tapauksessa ilmoitetaan kummatkin valitut toimitusjohtajat rekisteriin, molempien ilmoitusten nojalla tullaan toimitusjohtajat myös merkitsemään rekisteriin ja voimassa oleviin rekisteritietoihin jää aina se henkilö, joka on viimeksi ilmoitettu. Samoin hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallat on ehdotuksessa tehty epäselvän joustaviksi syystä, joka ei täysin selviä perusteluista ja onkin rekisteriviranomaisen mielestä omiaan aiheuttamaan pienissä yhtiöissä sekaannusta.

Vastaavankaltaista sekaannusta voi syntyä 17 §:n mukaisessa yhtiökokouksen koolle kutumisessa. Pääsääntö on, että hallitus kutsuu, mutta jos yhtiössä on hallintoneuvosto, niin sille voidaan yhtiöjärjestyksessä uskoa koolle kutuminen. Perustelujen mukaan näissä tapauksissa hallituksella on rinnakkainen kutumahdollisuus. Rinnakkainen kutumahdollisuus sallii sen, että molemmat tahot voivat joko tietämättään tai tietäen kutsua kokouksen koolle samasta asiasta eri aikaan ja paikkaan. Näitä määräyksiä ei kaupparekisterikäytännössä nähtyihin ongelmiin viitaten pidetä nykylakia selkeyttävänä uudistuksena. PRH esittää, että määräykset koolle kutumisesta säilytettäisiin entisellään.

## Kirjallisia suostumuksia tehtävään ei enää tarvita

Voimassa olevan osakeyhtiölain 8 luvun 1 §:n 2 mom. mukaisesti hallituksen jäseniltä ja varajäseneltä on ennen valintaa saatava päiväty ja allekirjoitettu suostumus tehtävään. Vastaavat säännökset koskevat myös hallintoneuvoston jäseniä, toimitusjohtajaa ja

tilintarkastajia (OYL 8:3.2 §, 8:11.3 § ja 10:1.5 §) Määräykset ovat olleet voimassa vasta 1.9.1997 lähtien. Suostumuksen antaminen on todennettu rekisterikäytännössä edellyttämällä kaikkien yhtiön johtoon valittujen henkilöiden sekä tilintarkastajien osalta kaupparekisteri-ilmoituksen liitteenä joko erillistä kirjallista suostumusta tai valitun allekirjoitusta ilmoituslomakkeella (KrAsetus 12 §). Allekirjoitus lomakkeella on osoittautunut vaivattomaksi vaihtoehdoksi ja enemmistö suostumuksista tulee nykyään sillä. Käytäntö on alkuvaikeuksien jälkeen pelannut hyvin ja edesauttanut rekisteritietojen oikeellisuutta.

Suostumusmääräys on ehdotuksen 6 luvun 10 §:ssä poistettu toteamalla perusteluissa, ettei valittavalta enää tarvitsisi kirjallista suostumusta tehtävään. Kirjallisten suostumusten vaatiminen mainitaan tarpeettomaksi byrokratiaksi. Lisäksi todetaan, että muotovaatimus ei ole estänyt epärehellistä yrittäjää ilmoittamasta kaupparekisteriin henkilöitä, jotka eivät ole tehtävään suostuneet. Perustelua voi tältä osin oudoksua, koska minkä tahansa muotovaatimuksen asettamisen voi kyseenalaistaa tällä perusteella. HE:n 89/1996 perusteluissa on todettu, että kirjalliset suostumukset auttavat selvittämään, onko ilmoitettu henkilö todella halunnut tulla ilmoitettuun tehtävään. Tuolloin on perusteluissa myös todettu, että henkilön nimikirjoitusnäytteet voidaan tarvittaessa tarkistaa myös kaupparekisteriin rekisteröidyistä asiakirjoista. Kun lähes kaikki asiakirjat tällä hetkellä skannataan, henkilön allekirjoitus voidaan helposti saada tulostettua paperille eri puolilla Suomea käymättä paikan päällä rekisteriviranomaisen toimitiloissa.

Suostumus voisi siis ehdotuksen mukaan olla pelkästään suullinen, mutta minkäänlaista mainintaa suostumuksesta ei jatkossa olisi enää laissa. Nykylain kirjainta etukäteen annetusta kirjallisesta suostumuksesta ei käytännössä varmaankaan ole aina noudatettu, joten määräys etukäteen annetusta kirjallisesta suostumuksesta voidaan laissa muuttaa pelkästään annettavaksi suostumukseksi. Mainintaa suostumuksen hankkimisesta ei liene syytä kuitenkaan kokonaan poistaa laista.

Kaupparekisterikäytännössä törmää jatkuvasti tilanteisiin (osakeyhtiöiden osalta lähinnä ennen 1.9.1997 rekisteröidyt tiedot), joissa henkilö väittää tulleen valituksi tietämättään yhtiön toimielimeen, yleensä hallitukseen. Jos väite pitää paikkansa, väärän rekisterimerkinnän oikaisemiseen on olemassa vain aikaa ja rahaa vievä kannetie, mikäli asiakirjat ovat olleet rekisteröintiaikana muodollisesti oikein tehdyt. Rekisteröintiviranomainenhan on oikeutettu luottamaan siihen, että sille ilmoitetaan oikeita tietoja ja että ne pitävät paikkansa aina siihen saakka kunnes ne on lainvoimaisella tuomiolla kumottu ja tieto siitä on tullut kaupparekisteriin (KrekL 22 § 2 ja 23 §). Vaikka suostumuksen edellyttäminen saattaakin tuntua itsestään selvyydeltä, PRH esittää kuitenkin nimenomaisen maininnan säilyttämistä siitä laissa siitäkin huolimatta, että suostumusten kontrollointi ei olisikaan enää jatkossa kaupparekisterin tehtävänä.

Mikäli ilmoitusten rekisteröinnin yhteydessä luovutaan vaatimasta kirjallisia suostumuksia ilmoituksen liitteeksi, rekisteriviranomainen ehdottaa, että kaupparekisterilakiin lisätään määräys, jonka mukaan ilmoituksen allekirjoittanut henkilö on vastuussa siitä, että osakeyhtiölain edellyttämät suostumukset valituilta henkilöiltä ovat olemassa.

## Hallituksen jäsenen kelpoisuus

Ehdotuksen 6 luvun 11 §:n mukaan vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsen. Liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 4 §:n mukaan liiketoimintakiellossa oleva henkilö ei voi toimia yhteisön hallituksen jäsenenä, varajäsenenä tai toimitusjohtajana. PRH esittää, että ensin mainittuun lainkohtaan lisätään maininta siitä, ettei liiketoimintakiellossa olevaakaan saa valita hallitukseen.

## Hallituksen jäsenen toimikausi

6 luvun 12 § sisältää olettamasäännön hallituksen jäsenen toimikauden pituudesta. Ehdotuksen mukaan toimikausi on yksityisessä osakeyhtiössä toistaiseksi jatkuva, mutta julkisessa osakeyhtiössä toimikausi päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Ehdotuksen perusteluissa ei ole tarkemmin mainittu syitä siihen, miksi olettamasäännökset toimikausista ovat erilaiset, etenkin kun muutoin yksityisen ja julkisen yhtiön erot on lähes kokonaan poistettu. OYL:n 8 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan ja ehdotuksenkin mukaan yhtiöjärjestyksessä toimikausi voi olla toistaiseksi kummassakin yhtiömuodossa. Selvyyden vuoksi olettamasäännökset olisi hyvä olla kummankin yhtiömuodon osalta sama, jos selkeätä perustetta erilaiselle määrittelylle ei ole löydettävissä.

## Hallituksen jäsenen oman eron ilmoittaminen

Ehdotuksen 6 luvun 13 §:n 2 momentin mukaan hallituksen jäsenen eroaminen tulee voimaan, kun siitä on ilmoitettu hallitukselle. Jos jäsentä ei ole valittu yhtiökokouksessa, eroamisesta on ilmoitettava myös tälle muulle valitsijalle.

Ehdotuksen perusteluissa todetaan, että mikäli kesken toimikauttaan eroava hallituksen jäsen tekee erostaan ilmoituksen ainoastaan kaupparekisteriin ja se rekisteröidään, voidaan eron katsoa tulleen kolmansien lisäksi myös yhtiön tietoon joko rekisteröintipäivänä tai melko pian sen jälkeen. Omaksuttu näkemys perustuu siihen ajatukseen, että erosta ei tarvitse ilmoittaa kirjallisesti ja että ilmoittaminen valinnan suorittaneelle voi tapahtua kaupparekisterimerkinnän kautta.

Rekisterimerkintöjä tuskin seurataan päivittäin ainakaan pienyhtiöissä (muistettava, että osakeyhtiöistä enin osa on muutaman osakkaan pienyhtiöitä, joissa riidat helposti syntyvät) ja kun rekisteriotekin eron rekisteröinnistä menee ilmoituksen tekijälle, ei siis yhtiölle, niin saattaa kuluja hyvinkin pitkä aika ennen kuin yhtiö tietää olevansa vailla hallitusta tai omaavansa vajaan



hallituksen. Lakiehdotus on kirjoitettu oikein, mutta perusteluosa ei ole tältä osin onnistunut. Tieto eroamisesta on toimitettava lakitekstin mukaisesti. Silloinhan on olemassa perusteluja parempi mahdollisuus, että yhtiössä joku ryhtyy piankin toimiin hallituksen täydentämiseksi. Miksi OYL:ssa edellytetystä kirjallisesta eroilmoituksesta on ollut pakko luopua ?

6 luvun 13 § 3 momentissa säädetty tilanne, jossa yhtiöstä poistuu viimeinenkin hallituksen jäsen ilman että tämä kutsuu yhtiökokouksen koolle valitsemaan uutta hallitusta tai ilman että tämä ilmoittaa PRH:lle tilanteesta, olisi sanktioitava 25 luvun 1 §:ssä. Poikkeustilanteessa yksikin jäsen voisi kutsua yhtiökokouksen koolle yhtiön kustannuksella, jos muut jäsenet ovat eronneet ja PRH määrää hakijan suorittamaan kutsumisen. Päinvastoin kuin perusteluissa (sivu 136) todetaan, ehdotetaan, että PRH velvoittaisi ("laillistaisi") hakijan kutsumaan yhtiökokouksen koolle yhtiön kustannuksella. Hallituksettomat yhtiöt aiheuttavat hankaluuksia ja kustannuksia ei vaan yhteistyökumppaneille ja velkojille vaan myös PRH:lle ja muille viranomaisille ja sitä kautta kustannuksia myös muille elinkeinonharjoittajille.

## Hallituksen edustaminen

Lakiehdotuksen 6 luvun 28 §:ssä todetaan, että hallitus edustaa yhtiötä. Lakiehdotuksessa on poistettu nimenomainen maininta siitä, että hallitus kirjoittaa yhtiön toiminimen, joka ilmenee OYL 8:12 §:stä. Perusteluna todetaan, että oikeus kirjoittaa toiminimi liittyy luonnollisena osana oikeuteen edustaa yhtiötä.

Eritasoista käyttäjäkuntaa ajatellen on yleensä kuitenkin parempi todeta laissa tärkeitä perusasioita kuin karsia ne pois tavallaan itsestään selvyyksinä. Vuoden 1980 lain voimaan tullessa PRH sai asiakkailta runsaasti valituksia siitä, ettei pankeissa ja postissa johonkin oikeustoimeen kelvannut koko hallituksen allekirjoitus, kun otteessa ei ollut mainintaa hallituksen oikeudesta kirjoittaa yhtiön toiminimi. Niinpä sittemmin rekisteritietoihin on viran puolesta lisätty tämä informaatio kaikkien osakeyhtiöiden kohdalle ja siihen on oltu tyytyväisiä.

Lisäksi esitetään, että ehdotuksen 6 luvun 29 §:ssä käytettyä termiä edustaja, joka on vakiintuneessa käytössä muussa merkityksessä (ElinkeinoL 6 § 3, KrekL 13 a §), ei otettaisi käyttöön tässä yhteydessä, ellei sille ole painavia syitä. Osakeyhtiölain termi nimenkirjoitukseen oikeutettu on jo juurtunut asiakaskunnan keskuudessa, ja vain harvoin käytetään aikaisemman lain termiä valtuutettu tässä merkityksessä, vaan sillä ymmärretään prokuravaltuutta..

Ehdotuksen 6 luvun 30 §:n 2 momentin määräystä on edellä jo kommentoitu toimialaa koskevassa osiossa.

## 7 LUKU: Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

## JHTT-tilintarkastaja

Lakiehdotuksen 7 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään, että osakeyhtiöön voidaan valita vain tilintarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja. Tilintarkastuslain 14 §:n mukaan osakeyhtiöissä, joissa kunnalla tai kuntayhtymällä on määräysvalta, tilintarkastajaksi voidaan valita HTM-tilintarkastajan sijasta julkishallinnon ja –talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja). Mietinnön perusteluissa on nimenomaan todettu, että vm. tilintarkastaja ei voi toimia osakeyhtiön tilintarkastajana. Rekisterissä on paljon osakeyhtiöitä, joiden koko osakekannan tai osakekannan enemmistön kunta omistaa. Näiden yhtiöiden toimiala on hyvin usein rakennusten omistaminen ja huoneistojen tarjoaminen vuokra-asunnoiksi. JHTT-tilintarkastajien ammattitaito todennäköisesti riittäisi tilintarkastuksen toimittamiseen näissä yhtiöissä. PRH esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi, voisiko hyväksytyksi tilintarkastajaksi valita kunnan tai kuntayhtymän määräysvallassa olevaan osakeyhtiöön myös JHTT-tilintarkastajan.

## Tilintarkastajan toimikausi

Ehdotuksen 7 luvun 4 §:n lakitekstissä on todennäköisesti kirjoitusvirhe. Pykälän ensimmäisessä virkkeessä on säädetty, että tilintarkastajan toimikausi on yksityisessä osakeyhtiössä toistaiseksi jatkuva, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä tai hallituksen jäsentä valittaessa toisin päätetä. Ilmeisesti on ollut tarkoitus määrätä, että tilintarkastajaa valittaessa voidaan päättää hänen toimikautensa pituudesta. Tilintarkastajan toimikauden ei tarvinne olla sama kuin hallituksen jäsenen toimikausi.

## 9 LUKU: Osakeanti

Mietinnössä osakkeet ja osakepääoma on erotettu toisistaan. 9 luvun 1 §:n määritelmän mukaan osakeanti tarkoittaa sitä, että yhtiö antaa uusia osakkeita tai luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita. Osakeantitermillä on yleiskielessä vakiintunut merkitys. Luotaessa selkeää lainsäädäntöä ei tule käyttää vanhoja termejä uudessa merkityksessä. Sekaannusvaaraa aiheuttaa myös se, että uusien osakkeiden antaminen ja yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden luovuttaminen samaistetaan (osakeanti).

## 10 LUKU: Optio-oikeudet

## Ilmoitusvelvollisuuden vähentäminen

Ehdotuksen mukaan yhtiökokouksen päätös sekä osakeannista että optio-oikeuksien antamisesta tulee ilmoittaa rekisteriin merkittäväksi 1 kk:n määräajassa, mutta määräajan laiminlyömiseen ei liity rauettamisuhkaa. Myös yhtiökokouksen hallitukselle antama valtuutus em. tapauksissa merkitään rekisteriin. Sen sijaan hallituksen valtuutuksen perusteella tekemiä päätöksiä ei ehdotuksen mukaan ilmoiteta merkittäväksi rekisteriin. Rekisteriviranomaisen kokemusten mukaan yhtiöt ovat kiinnostuneita siitä, että kaupparekisteritiedoissa on mahdollisimman tarkka informaatio yhtiön päätöksistä, jotka vaikuttavat osakkeisiin ja osakepääomaan.

Kaupparekisteriin merkitään vain sellaiset seikat, joista laki määrää ilmoituksen tehtäväksi; muita seikkoja ei merkitä, vaikka yhtiö niin haluaisikin. Valtuutus voi sekä osakeannissa että optio-oikeuksien antamisessa yksityisellä osakeyhtiöllä olla voimassa miten pitkän ajan tahansa eikä määrällistäkään rajoitusta ole. Julkisilla osakeyhtiöillä valtuutus voi olla voimassa 5 vuotta. Valtuutuksen informaatioarvo rekisteritiedoissa on tämän seurauksena vähäinen eikä siihen sisälly mitään päätösinformaatiota. Rekisteriviranomaisen mielestä sekä yhtiökokouksen että yhtiön hallituksen tekemät päätökset osakeannista ja optio-oikeuksien antamisesta tulee säätää ilmoitettavaksi rekisteriin.

Ehdotuksen 10 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan yhtiöillä on mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta, tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, mikäli optio-oikeuksien nojalla merkittävien osakkeiden määrä vähenee tai aika, jonka kuluessa osakkeiden merkintä voi tapahtua, lyhenee. Säännöstä voidaan soveltaa vain yhtiökokouksen päätöksiin, jotka on merkitty rekisteriin. Kun hallituksen päätöstä optio-oikeuksien antamisesta ei voi ilmoittaa kaupparekisteriin merkittäväksi, ei edellä mainittua muutosilmoitustakaan voida merkitä rekisteriin, koska merkintää päätöksestä ei ole rekisterissä.

Kaupparekisterilain 14 §:n mukaan rekisteriviranomaiselle on viivytyksettä tehtävä ilmoitus, jos asiantilassa, josta on tehty merkintä rekisteriin, tapahtuu muutos. Ehdotuksen 10 luvun 4 §:n 2 momentin säännöstä voidaan tästä syystä pitää tarpeettomana.

PRH ehdottaa ehdotuksen 10 luvun 4 §:n säännöstä muutettavaksi niin, että myös hallituksen optio-oikeuksien antamista koskeva päätös on ilmoitettava rekisteriin merkittäväksi. Lainkohdassa tulisi säätää rekisteriin merkittäväksi optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden enimmäismäärä ja osakkeiden merkintäaika sekä osakepääomaan korotuksena mahdollisesti merkittävä määrä. Kaupparekisterilain em. määräyksen perusteella yhtiöllä on velvollisuus ilmoittaa rekisteriin merkityissä seikoissa tapahtuneet mahdolliset muutokset rekisteriin merkittäväksi.

Ilmoitusvelvollisuuden vähentämistä on ainakin optio-oikeuksien kohdalla perusteltu sillä, että yksittäisten päätösten rekisteröiminen voi johtaa kohtuuttomiin kustannuksiin yhtiöille. Tätä on vaikea ymmärtää.

## 11 LUKU: Osakepääoman korottaminen

Ehdotuksen 11 luvun 1 §:n 1) kohdan mukaan osakepääomaa voidaan korottaa merkitsemällä osakkeista tai optio-oikeuksista maksettava merkintähinta kokonaan tai osittain osakepääomaan. Päätöksen tekemisen osalta viitataan 9 ja 10 luvun säännöksiin. PRH esittää harkittavaksi, olisiko selvyiden vuoksi aihetta täydentää lauseketta määräyksellä siitä, kuka päättää osakepääoman korottamisesta tässä tilanteessa.

## 13 LUKU: Varojen jakaminen

Ehdotuksen 13 luvun 10 §:n mukaan säädetään tilanteesta, jossa osakeyhtiöllä on muu tarkoitus kuin voiton tuottaminen. Jos yhtiöllä on kokonaan tai osittain muu tarkoitus kuin voiton tuottaminen osakkeenomistajille, yhtiöjärjestykseen on otettava tätä koskeva määräys sekä määräykset siitä, miten menetellään 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa varojenjakotilanteissa.

Perustelujen mukaan yhtiön tulisi ottaa yhtiöjärjestykseensä määräys tämän muun tarkoituksen sisällöstä. Toisin sanoen ei riitä, että yhtiöjärjestyksessä todetaan, että yhtiön tarkoitus ei ole tuottaa voittoa. OYL 12:1.2 §:n mukaan yhtiöjärjestyksessä on näissä tilanteissa oltava vain määräys voiton käytöstä sekä netto-omaisuuden käytöstä selvitysmenettelyssä.

Säännöksen selkeyttämiseksi lakitekstiä olisi syytä muuttaa niin, että muun tarkoituksen sisältö on otettava yhtiöjärjestykseen. Toisaalta perusteluissa ei ole tarkemmin perusteltu, miksi nykyistä säännöstä täytyy muuttaa ehdotettuun suuntaan. PRH joutuu yhtiöjärjestyksen lainmukaisuutta tutkiessaan puuttumaan sen sisältöön, jos lausekkeesta puuttuu muun tarkoituksen sisältö.

## 14 LUKU: Osakepääoman alentaminen

Ehdotuksen 14 luvun 2 §:ssä säädetään velkojiensuojamenettelystä. Ehdotuksen mukaan velkojilla ei ole oikeutta vastustaa alentamista, jos osakepääomaa samanaikaisesti korotetaan alentamismäärää vastaavalla tavalla. Velkojiensuojamenettely tulee käynnistää niissä tapauksissa, joissa yhtiön sidottu pääoma alenee. OYL:n 6 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan velkojien suostumusta alentamiseen ei tarvita, jos osakepääomaa samanaikaisesti korotetaan uusmerkinnällä alentamismäärää vastaavalla määrällä.

Ehdotuksen 14 luvun 7 §:n ja 8 luvun 1 §:n mukaan yhtiöjärjestysmääräyksellä yhtiöllä voi olla myös sidotun pääoman rahastoja. Osakepääoman alentamisen yhteydessä velkojilla tulee olla oikeus vastustaa osakepääoman alentamista, jos osakepääoman korotetaan siirtämällä alentamismäärää vastaava määrä osakepääomaan tällaisesta sidotun pääoman rahastosta. PRH esittää, että lausekkeen sisältöä täsmennetään tältä osin.

## Kuukauden määräaika

Osakepääoman alentamista koskeva päätös on ehdotuksen mukaan ilmoitettava rekisteröitäväksi viimeistään kuukauden kuluessa tai päätös raukeaa. Määräaika on sama kuin nykyisessä laissa. Se on kaupparekisterin kokemusten mukaan osoittautunut liian lyhyeksi. Alentamistapauksia on monenlaisia. Esimerkiksi osakepääoman tai nimellisarvon saattaminen tasaluvuksi euroissa on useassa yhtiössä toteutettu suorittamalla pieni alennus. Tyypillinen tapaus on myös osakepääoman samanaikainen alentaminen ja korottaminen. Monessa tällaisessa tapauksessa päätöksen raukeaminen on tullut ilmoittajalle yllätyksenä.

## 15 LUKU: Omat osakkeet

Osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden määrällä on merkitystä osakkeenomistajan hallussa olevan osakkeen arvon määrittämisessä. Ehdotuksen mukaan yhtiö voi päättää maksuttomasta osakeannista itselleen. Julkisella osakeyhtiöllä voi ehdotuksen mukaan olla hallussaan omia osakkeita 10 % koko osakekannasta, yksityinen osakeyhtiö ei saa hankkia kaikkia osakkeitaan (15:12 §). PRH esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi, pitäisikö tieto siitä, kuinka paljon yhtiö omistaa omia osakkeitaan, olla helposti saatavissa jostakin julkisesta tietojärjestelmästä.

## 16 ja 17 LUKU: Sulautuminen ja jakautuminen

### Yrityskiinnitykset suunnitelman sisältönä

Ehdotuksen 16 luvun 3 §:ssä ja 17 luvun 3 §:ssä säädetään sulautumis- ja jakautumissuunnitelman vähimmäisisällöstä. PRH:n mielestä on myönteinen asia, että jo suunnitelmassa on oltava selvitys yritysjärjestelyyn osallistuvien yhtiöiden omaisuuteen kohdistuvista yrityskiinnityksistä. Jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden joukkoon pitää kuitenkin tässä ottaa mukaan myös uuden osakeyhtiölain mukainen toimiva yhtiö, jos vastaanottava yhtiö on perustettu ennen jakautumisen täytäntöönpanoa. Vastaanottavalla yhtiöllä (= toimivalla yhtiöllä) voi olla omia kiinnityksiä ja niiden on tultava myös mahdollisen

järjestelyn piiriin. Yrityskiinnitysten mainitseminen suunnitelmassa on omiaan vähentämään viime hetkellä juuri ennen järjestelyn täytäntöönpanoa havaittavien yrityskiinnitysjärjestelyjen tarvetta. Osapuolet osaavat varautua järjestelemään yrityskiinnitykset riittävän ajoissa.

Yrityskiinnitysasetuksen 13 § 2. mom:n mukaan merkinnät sulautuvan yrityksen voimassa olevista yrityskiinnityksistä siirretään vastaanottavan elinkeinonharjoittajan rekisteritietoihin. Jos vain yhdellä sulautumiseen osalliselta yritykseltä on kiinnityksiä, ei mitään erillistä kiinnitysten järjestelyä tarvitse tehdä yrityskiinnitysrekisteriin, vaan merkinnät sulautumisesta ja kiinnitysten siirtämisestä tehdään ns. viran puolesta.

Yrityskiinnitysten mainitseminen sulautumissuunnitelmassa ei kuitenkaan kokonaan poista ongelmaa, koska sulautumismenettelyn aikana osapuolet voivat ottaa uusia yrityskiinnityksiä.

PRH esittää harkittavaksi, pitäisikö säännöksiä yrityskiinnityslaissa ja -asetuksessa muuttaa, jos osakeyhtiön jakautuminen jo rekisterissä olevaan yhtiöön (toimivaan yhtiöön) tulee mahdolliseksi.

Ehdotuksen 17 luvun 16 §:n 3 momentissa säädetään epähuomiossa sulautumisesta vaikka kyse on jakautumisesta.

## Y-tunnus suunnitelmaan

Yritysten tunnistaminen tapahtuu varmimmin yritys- ja yhteisötunnuksella (Y-tunnuksella). Sulautumis- ja jakautumissuunnitelmassa ei edellytetä yhtiöiden tunnistetietona muuta kuin toiminimi ja kotipaikka. OYL edellyttää lisäksi rekisterinumeroa ja osoitetta. Ehdotuksen perusteluissa ei ole esitetty mitään perusteita muutokselle. HE 89/1996 osoitetietojen mainitsemista suunnitelmassa on perusteltu sillä, että käyntiosoitetta voivat tarvita ainakin suunnitelmasta ja sen liitteistä kiinnostuneet osakkeenomistajat. Yhtiöiden tunnistaminen pelkästään nimien perusteella on hankalaa, koska samoja nimiä otetaan uudelleen käyttöön ja osakeyhtiöt vaihtavat toiminimiä paljon keskenään. Y-tunnuksen käyttämisellä vältetään yhtiön toiminimien vaihtumisen aiheuttamilta sekaannuksilta. OYL edellyttää yksilöintitunnuksen käyttämistä kirjeissä ja lomakkeissa; olisi toivottavaa, että Y-tunnuksen käyttäminen myös muissa yhtiön asiakirjoissa muodostuisi yleiseksi tavaksi.

## Kuulutus osakkeenomistajille ja optio-oikeuden haltijoille

Ehdotuksen 16 luvun 6 §:n mukaan rekisteriviranomaisen on sulautumissuunnitelman rekisteröinnin yhteydessä annettava sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille ja optio-oikeuksien haltijoille kuulutus, jossa mainitaan näiden oikeudesta vaatia lunastusta. Säännöstä on perusteltu osakkeenomistajien ja optio-oikeuksien haltijoiden oikeuksien turvaamisella, koska osakkeenomistajille ehdotetaan annettavaksi oikeus vaatia lunastusta jo ennen yhtiökokousta.

Hyvin suuri osa sulautumisista on tytäryhtiösulautumisia ja/tai järjestelyjä, joissa kaikkien osapuolien kaikki osakkeenomistajat ovat mukana. Sulautumispäätökset on näissä tapauksissa usein myös jo tehty ja ne voidaan ehdotuksenkin mukaan tehdä heti suunnitelman allekirjoittamisen jälkeen. Järjestelyyn liittyvät ilmoitukset ja hakemukset tehdään ja voidaan edelleenkin tehdä samanaikaisesti tämän jälkeen. Näissä tapauksissa tuntuu tarpeettomalta kaikissa tapauksissa kuuluttaa rekisteritiedoissa osakkeenomistajien oikeuksista vaatia lunastusta jo ennen yhtiökokousta. Rekisterissä pitäisi olla ajantasaista ja tarpeellista tietoa ja toisaalta kaikki välttämätön tieto; tarpeettomien merkintöjen tekemistä tulee kaikin keinoin välttää. PRH:n mielestä kuulutuksen rekisteröiminen kaikkien sulautuvien yhtiöiden rekisteritietoihin kaikissa tapauksissa on tarpeetonta.

Optio-oikeuksien haltijoille tarkoitettu kuulutus rekisteröidään tietysti vain niissä tapauksissa, joissa optio-oikeuksia on annettu. Tilanteen tekee tässä suhteessa ongelmalliseksi se, että hallituksen antamista optio-oikeuksista ei ehdotuksen mukaan ole rekisteritiedoissa merkintää eikä viranomaisen voi olla niistä tietoinen. Kuulutusta optio-oikeuksien haltijoille ei tietenkään merkitä rekisteriin niissä tapauksissa, joissa optio-oikeuksien ehtojen mukaan optio-oikeuden haltijoilla ei ole lunastusoikeutta.

PRH:n mielestä säännöstä tulee täsmentää niin, että yhtiöiden tulee suunnitelman rekisteröinnin yhteydessä ilmoittaa, onko kuulutus osakkeenomistajille ja optio-oikeuksien haltijoille tarpeen. OYL:n mukaan yhtiön on velkojiensuojamenettelyyn liittyvän hakemuksen yhteydessä mainittava, jos erityisen oikeuden haltijalla on oikeus vaatia lunastusta. Tällöin rekisteriin tehdään merkintä kuulutuksesta.

## Sulautumissuunnitelman liitteiden julkistaminen

Ehdotuksen 16 luvun 5 §:n sulautumissuunnitelma ja riippumattoman asiantuntijan lausunto on ilmoitettava rekisteröitäväksi. Muut sulautumissuunnitelman liitteet eivät enää tule julkisiksi rekisteriviranomaisen kautta. HE:ssä 89/1996 suunnitelman liitteiden liittämistä lupahakemukseen perusteltiin sillä, että rekisteriviranomaisen kautta liitteet tulevat myös velkojien ja yhtiön muiden sidosryhmien saataville. Ehdotuksessa ei nyt ole tarkemmin perusteltu säännöksen muuttamista tältä osin. Toisaalta nyt ehdotetaan, että riippumattoman asiantuntijan lausunto on ilmoitettava rekisteröitäväksi. Tämä ilmeisesti tarkoittaa, että lausunnosta tehdään rekisteriin merkintä. Rekisteriviranomaisen harkittavaksi on ilmeisesti jätetty se, merkitäänkö lausunnon koko sisältö sellaisenaan rekisteriin vai minkälainen merkintä seikasta on tarpeen tehdä. Säännöksen sanamuoto ei mahdollista tulkintaa, jonka mukaan asiakirja tulee toimittaa rekisteriviranomaiselle suunnitelman liiteasiakirjana.

## Järjestelyn rekisteröinnin nopeutuminen

Sulautumis- ja jakautumismenettely ei suurimmassa osassa tapauksista oleellisesti nopeudu. Suuri osa näistä yritysjärjestelyistä tapahtuu pienen omistajapiirin päätöksillä, jolloin laissa

säädetyt määräajat ja suojasäännökset voidaan kaikkien suostuessa aina ohittaa. Näin ollen tälläkin hetkellä suuri osa sulautumisista on voitu saattaa päätökseen parhaimmillaan runsaassa neljässä kuukaudessa. Velkojen reagointiaika säilyy kuitenkin nykyisen pituisena. Lupa sulautumisen täytäntöönpanoon annetaan tälläkin hetkellä niin nopeasti kuin mahdollista sen päivän jälkeen, jolloin velkojen on tullut esittää vastustuksensa eikä vasta määräpäivän jälkeen. Yhtiöiden ilmoitus luvan täytäntöönpanosta on voitu tehdä ja merkitä rekisteriin nopeasti tämän jälkeen. Ehdotetut muutokset mahdollistavat kyllä sen, että kaikissa tapauksissa voidaan sulautumis- ja jakautumisjärjestely saattaa loppuun parhaimmillaan runsaassa neljässä kuukaudessa, jos yhtiöt haluavat käyttää säännöksiä hyväkseen.

## Sulautumisen rekisteröinti

Ehdotuksen mukaan erillistä merkintää velkojen luvasta sulautumisen täytäntöönpanoon ei tehdä, ja yhtiöiden edellytetään tekemän ilmoituksen täytäntöönpanosta neljän kuukauden kuluessa yhtiön päätöksestä. Ehdotuksen 16 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan sulautumisen täytäntöönpanon edellytysten selvittämiseksi sulautuvan yhtiön tulee hakea kuulutusta velkojilleen. Hakemuksen tekemisen osalta ei ole säädetty mitään määräaikaa, mutta ehdotus mahdollistaa velkojensuojamenettelyn aloittamisen jo suunnitelman allekirjoittamisen rekisteröinnin jälkeen ennen yhtiöiden päätöksiä. Yhtiöt voivat kuitenkin itse harkintansa mukaan aloittaa velkojensuojamenettelyn hyväksymispäätöksen jälkeenkin ja jokainen sulautuva yhtiö tekee itsenäisesti oman hakemuksensa; velkojensuojamenettely voi päättyä eri yhtiöiden osalta eri aikana. Sulautumisen täytäntöönpanosta tulee kuitenkin ehdotuksen 16 luvun 15 §:n perusteella tehdä ilmoitus neljän kuukauden kuluessa sulautumista koskevasta päätöksestä riippumatta siitä, missä vaiheessa velkojensuojamenettely on eri sulautuvien yhtiöiden osalta.

PRH esittää harkittavaksi olisiko syytä pidentää määräaikaa esim. kuudeksi kuukaudeksi. Yhtiöiden pitäisi muistaa muuttuneiden säädösten mukainen menettely ja tehdä ilmoitus täytäntöönpanosta usein jo siinä vaiheessa, jolloin periaatteessa ei vielä varmuudella tiedetä velkojen vastustusten määrää. OYL:n säännöksiä on noudatettu runsaat kuusi vuotta ja opittu tekemään ilmoitus täytäntöönpanosta vasta siinä vaiheessa, kun velkojen lupa täytäntöönpanolle on saatu.

Ehdotuksen 16 luvun 15 §:n mukaan ehdotonta takarajaa sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnille ei säädetä. OYL:n 14 luvun 16 §:n mukaan yhtiöiden on tehtävä ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta 4 kuukauden kuluessa siitä, kun lupa sulautumisen täytäntöönpanoon on merkitty rekisteriin. OYL:n 14 luvun 16 §:ssä on asetettu takaraja sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnille; ajankohta ei saa olla myöhemmin kuin neljän kuukauden kuluttua täytäntöönpanoa koskevasta ilmoituksesta. Säännöstä on perusteltu hallituksen esityksessä 89/1996 seuraavasti: ”Voimaantuloajankohdalle ehdotetaan takarajaa, jotta sulautumisen loppuunsaattamista ei voida viivyttää niin, että siihen osallistuvien yhtiöiden taloudellinen tilanne muuttuu jo pelkästään ajan kulumisen vuoksi siitä, mitä sulautumissuunnitelmassa ja sen liitteissä on esitetty.”



Ehdotuksen mukaan määräys takarajasta on poistettu laista. Kuitenkin mietinnön sivulla 218 perusteluissa todetaan, että sulautumisen rekisteröinnin täytäntöönpanossa on otettava huomioon suunniteltu rekisteröintiajankohta, jollei siihen ole estettä eikä ajankohta ole myöhemmin kuin neljän kuukauden kuluttua sulautumispäätöksistä. Tämä määräys tulisi selvyiden vuoksi olla laissa eikä vain lain perusteluissa. Toisaalta on syytä vielä harkita, onko tarkoituksenmukaista kytkeä sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinti määräaikaan, joka lasketaan alkavaksi sulautumispäätöksestä. Yhtiöillä on oikeus aloittaa velkojien suojaamenettely sulautumispäätösten jälkeen, jolloin takarajan noudattaminen tulee aika usein mahdottomaksi velkojien vastustuksen takia.

Kun ehdotuksen mukaan erillistä merkintää velkojilta saadusta luvasta ei tehdä rekisteriin, takarajan asettaminen on vaikea kytkeä muuhun tapahtumaan. Jos mitään takarajaa ei ole säädetty, yhtiöt voivat päättää sulautumisen täytäntöönpanon ajankohdan haluamallaan tavalla niissäkin tapauksissa, joissa kukaan velkojista ei vastusta sulautumisen täytäntöönpanoa.

### Kolmikantasulautumisesta

Ehdotuksen 16 luvun 2 §:n 4 momentin mukaan sulautumiseen osallistuvilla yhtiöillä ei mainituksessa luvussa tarkoiteta kolmikantasulautumisessa vastikkeen maksavaa tahoa. Vastike voi olla yhtiön osakkeita ja siten edellyttää yhtiön päätöksiä osakeannista.

Luvun 10 §:ssä on säännökset päätöksenteosta sulautumismenettelyssä. Lainkohdassa ei säädetä mitään siitä, minkälainen päätöksenteko tulee olla kolmikantasulautumisessa yhtiössä, joka antaa sulautumisvastikkeena osakkeitaan. Ehdotuksesta ei kovin selkeästi ilmene, tuleeko tahon päättää suunnitelman hyväksymisestä vai pelkästään päättää osakeannista ja missä vaiheessa tämä päätös tulee tehdä.

Kaupparekisteriasetuksen 5 §:n mukaan sulautumista koskevat merkinnät tehdään sekä sulautuvan että vastaanottavan yhtiön rekisteritietoihin. Jatkovalmistelussa on syytä harkita, tuleeko sulautumisesta tehdä merkintöjä myös kolmikantasulautumisessa vastikkeen maksavan yhtiön rekisteritietoihin niissä tapauksissa, joissa tämä on kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja.

Luvun 13 §:n 2 momentissa on säännökset sulautumisen raukeamisesta. Lainkohdassa ei ole säädetty mitään siitä, raukeaako sulautumissuunnitelma myös siinä tapauksessa, että kolmikantasulautumisessa vastiketta antava taho ei hyväksy suunnitelmaa tai vaihtoehtoisesti ei tee päätöstä osakeannista.

Ehdotuksessa ei ole säädetty mitään siitä, tuleeko sulautumisen täytäntöönpanon yhteydessä kolmikantasulautumisissa samalla ilmoittaa rekisteröitäväksi vastiketta antavan tahon päätös osakeannista, jos sulautumisvastikkeena annetaan tämän tahon osakkeita.

## Lopputilityksen antaminen

Ehdotuksen 16 luvun 18 §:ssä ja 18 luvun 18 §:ssä säädetään sulautumisen ja jakautumisen täytäntöönpanon jälkeen annettavasta lopputilityksestä. Ehdotuksen lakitekstin mukaan tämä lopputilitys hyväksytään yhtiökokouksessa. Voimassaolevan osakeyhtiölain mukaisesti kyse on ilmeisesti kuitenkin purkautuneen osakeyhtiön osakkeenomistajien kokouksesta eikä enää yhtiökokouksesta.

## 19 LUKU: Yritysmuodon muutostilanteet

Lakiehdotus sisältää säännökset osakeyhtiön muuttamisesta avoimeksi yhtiöksi, kommandiittiyhtiöksi ja osuuskunnaksi sekä elinkeinotoiminnan jatkamisesta yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Yhteisöainsäädännössä on tällä hetkellä säännökset muun muassa avoimen tai kommandiittiyhtiön ja osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi. Näissä tapauksissa yhtiön oikeushenkilöllisyys säilyy muutostilanteessa samana. Ehdotuksessa on omaksuttu näkemys, jonka mukaan osakeyhtiö purkautuu näissä muutostilanteissa. Perusteluissa on todettu (s. 235), että yritysmuodon muutoksen katsotaan johtavan sulautumista vastaavalla tavalla yhtiön purkautumiseen. Tätä ei kuitenkaan ole perusteltu millään tavalla.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) mukaan oikeushenkilön Y-tunnus on pysyvä koko sen toiminnan ajan. Tunnus ei muutu, jos oikeushenkilö muutetaan toiseksi oikeushenkilöksi ao. yritysmuotoa koskevaa lakia noudattaen. Yrityskiinnityslain 11 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan yhteisömuodon muuttaminen ei vaikuta yrityskiinnityksen voimassaoloon eikä kiinnityksen tuottamaan etuoikeuteen, jos muutos merkitään kaupparekisteriin yritys- ja yhteisötietolain 11 §:ssä säädetyn muutosilmoituksen perusteella.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan Y-tunnus on aina sidottu elinkeinonharjoittajan henkilöön. Kun yksityinen elinkeinonharjoittaja muuttaa yritysmuotoaan, yrityksen tunnus muuttuu aina. Näin tapahtuu jo nyt voimassaolevan lainsäädännön perusteella jatkettaessa avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön toimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana.

Yritysmuodon muutos edellyttää kuitenkin kaikkien osakkeenomistajien ja optio-oikeuksien haltijoiden yksimielisyyttä. Lakiehdotuksen mukaan muodonmuutostilanteissa joudutaan hankkimaan velkojen lupa. Rekisteriviranomainen esittää, että säännökset muutetaan niin, että muodonmuutostilanteissa ei säädetä osakeyhtiön purkautumisesta, vaan että oikeushenkilö säilyy samana. Ei ole mitään syytä säädellä asia toisin kuin muissa yhteisöainsäädännön tuntemissa muodonmuutostilanteissa, etenkin kun kaikkien sidosryhmien suostumus on edellytyksenä. Muussa tapauksessa ilmoitusmenettely tulee YTJ:n, kaupparekisterin ja yrityskiinnitysrekisterin kannalta hankalaksi ja monimutkaiseksi.

Mikäli ehdotettu menettely toteutuu, tulee yrityskiinnityslakiin lisätä maininta siitä, että yhtiömuodon muutostilanteissa merkinnät purkautuvan osakeyhtiön kiinnityksistä siirretään syntyvän uuden oikeushenkilön rekisteritietoihin.

## Ilmoituksen määräaika

Yhtiö- ja yritysmuodon muuttaminen on ehdotuksen mukaan ilmoitettava rekisteröitäväksi yhden kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä uhalla, että päätös muuten raukeaa. Kuten osakepääoman alentamisenkin yhteydessä on todettu, ehdotettu määräaika on rekisteriviranomaisen mielestä liian lyhyt ja aiheuttaa tarpeettomasti päätöksen raukeamisia. PRH esittää harkittavaksi, onko näissä muodonmuutostilanteissa syytä säätää määräajasta lainkaan.

Luvun 6 §:n perusteluissa on virheellisesti todettu, että päätöksen rekisteröinnille olisi kuukauden määräaika. Tarkoitus lienee ollut todeta, että ilmoitus päätöksestä on tehtävä kuukauden kuluessa.

## Kuolinpesän omistuksessa olevat osakkeet

Ehdotuksen mukaan osakkeiden ollessa kuolinpesän omistuksessa elinkeinotoimintaa ei voida jatkaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana niin, että kuolinpesä merkittäisiin elinkeinonharjoittajaksi. Kun tähänkin mennessä on merkitty monissa tapauksissa elinkeinonharjoittajaksi elinkeinonharjoittajan kuolinpesä yrittäjien ilmoituksen mukaisesti, PRH ehdottaa, että tämäkin muutos sallittaisiin.

## 23 LUKU: Vaikutusvallan väärinkäyttö

Ehdotuksen 23 luvun 2 §:ssä säädetään osakkeenomistajan oikeudesta saada yhtiö määrätyksi selvitystilaan nostamalla kanne tuomioistuimessa. Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuin ilmoittaa selvitystilaan määräämisen merkittäväksi rekisteriin, mutta ei määrää selvitysmiehiä. Selvitysmiehen tai -miesten määrääminen ehdotetaan jätettäväksi rekisteriviranomaisen tehtäväksi. PRH ehdottaa, että säännöksen sisältö muutettaisiin niin, että tuomioistuin samalla määräisi selvitysmiehen. Asian käsittely kahdessa viranomaisessa tuntuu turhalta, koska kantaja useimmissa tapauksissa varmaan kykenee esittämään selvitysmieheksi sopivan henkilön. Tuomioistuin pystyy vähintään yhtä hyvin kuin PRH tekemään päätöksen selvitysmiehestä.

## 11. Lopuksi

Yhteenvedona PRH haluaa painottaa seuraavaa:

Osakeyhtiöllä tulisi aina olla yhtiöjärjestys. Se suojaa osakkeenomistajia, hallituksen jäseniä ja ulkopuolisia siten, että he tuntevat ja tietävät yhtiön pelisäännöt, eikä heidän tarvitse ruveta lakikirjasta etsimään oikeuksiaan.

Myös yhtiön toimialalla on suuri merkitys. Monikaan ei uskalla hankkia osakkeita yhtiöstä, josta ei tiedä, millä alueella se toimii. Toimiala rajaa hallituksen jäsenten ja yhtiön toimihenkilöiden toimintaa suhteessa osakkeenomistajiin ja kolmansiin. Rahoittajan näkökulmasta toimiala tuskin on myöskään vähäinen asia. Lisäksi toimialakäsitteen muuttaminen aiheuttaisi vakavia seuraamuksia toiminimisuojan ja tavaramerkkisuojan suhteen.

Tilintarkastusvelvollisuus tulisi osakeyhtiössä säilyttää. Tilintarkastajien vuosittain suorittaman hallituksen ja toimitusjohtajan toimien valvonnan pitäisi olla myös toimivan johdon omassa intressissä.

Siirtymäsäännösten laatimiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, mikäli esitetyt muutokset toteutuvat. Siirtyminen nimellisarvottomaan järjestelmään on syytä jättää yhtiöiden oman päätöksenteon varaan monestakin syystä.

Ylijohtaja

Olli Koikkalainen

Apulaisjohtaja

Sinikka Peronius

## SISÄLLYSLUETTELO

|                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Aluksi.....                                                           | 1  |
| 2. Osakeyhtiölaki ja PRH.....                                            | 2  |
| 3. PRH:n tehtävien ja aseman muuttuminen.....                            | 4  |
| Rekisteriviranomaisen tutkimisvelvollisuus.....                          | 4  |
| Yhtiökokouksen koolle kutsuminen.....                                    | 5  |
| Erityisen tarkastuksen määrääminen.....                                  | 7  |
| Vähimmäisosakepääomavaatimuksen takautuvuudesta .....                    | 8  |
| 4. Taloudelliset ja muut vaikutukset PRH:n toimintaan.....               | 8  |
| Tietojärjestelmän muutokset .....                                        | 8  |
| Tietopalvelun ja rekisteröintimenettelyn muutokset.....                  | 10 |
| 5. Yhtiöjärjestyksen merkitys.....                                       | 10 |
| Perusyhtiöjärjestys tarpeeton.....                                       | 12 |
| 6. Elinkeinonharjoittajan toimiala .....                                 | 12 |
| Yleistä .....                                                            | 12 |
| Toimialan merkitys toiminimien ja tavaramerkkien rekisteröinnissä.....   | 13 |
| Ehdotus ja sen vaikutukset.....                                          | 14 |
| Muut elinkeinonharjoittajat ja toimiala .....                            | 16 |
| Rekisteriviranomaisen kanta yleistuimialaa koskevasta ehdotuksesta ..... | 16 |

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| 7. Osakkeiden nimellisarvottomuus .....                 | 17 |
| 8. Tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen.....       | 18 |
| Hyväksytyn tilintarkastajan valinta.....                | 19 |
| Rekisterimerkintä luopumisesta.....                     | 19 |
| Vähemmistön oikeus tilintarkastajan valitsemiseen.....  | 20 |
| Tietopalvelun ongelmat.....                             | 21 |
| 9. Siirtymäsäännökset.....                              | 21 |
| Nimellisarvoton järjestelmä ja siirtymäsäännökset.....  | 22 |
| Vähimmäis- ja enimmäispääoma .....                      | 23 |
| Asunto-osakeyhtiölakiin omat säännöksensä.....          | 23 |
| 10. Yksityiskohtien kommentointia.....                  | 24 |
| 1 LUKU: Keskeiset periaatteet .....                     | 24 |
| 2 LUKU: Perustaminen.....                               | 24 |
| 3 LUKU: Osakkeet .....                                  | 26 |
| 4 LUKU: Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakkeet ..... | 29 |
| 5 LUKU: Yhtiökokous.....                                | 29 |
| 6 LUKU: Johto ja edustaminen.....                       | 30 |
| 7 LUKU: Tilintarkastus ja erityinen tarkastus.....      | 33 |
| 9 LUKU: Osakeanti.....                                  | 34 |
| 10 LUKU: Optio-oikeudet.....                            | 34 |
| 11 LUKU: Osakepääoman korottaminen.....                 | 36 |
| 13 LUKU: Varojen jakaminen.....                         | 36 |
| 14 LUKU: Osakepääoman alentaminen.....                  | 36 |
| 15 LUKU: Omat osakkeet.....                             | 37 |
| 16 ja 17 LUKU: Sulautuminen ja jakautuminen.....        | 37 |
| 19 LUKU: Yritysmuodon muutostilanteet.....              | 42 |
| 23 LUKU: Vaikutusvallan väärinkäyttö.....               | 43 |
| 11. Lopuksi .....                                       | 44 |

